

Stadsledningskontoret
Theresa D'Errico
Epost: theresa.derrico@vasteras.se

Kopia till
Tekniska nämnden
Byggnadsnämnden

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås 2010-2020 – reviderad 2016

Förslag till beslut

Anta handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås 2010-2020 – reviderad 2016.

Ärendebeskrivning

Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i Kommunstyrelsen 2010. Syftet med planen är att tydliggöra, systematisera och effektivisera det natur- och kulturmiljöarbete som genomförs i Västerås stad. I handlingsplanen från 2010 anges att den ska revideras efter en femårsperiod.

Syftet med revideringen är att göra planen mer användarvänlig, effektiv och uppföljningsbar vilket underlättar för de som arbetar med natur- och kulturmiljön i Västerås samt gör det enkelt för de som vill sätta sig in i frågorna.

Revideringen av handlingsplanen påbörjades 2015 och skickades därefter ut på remiss i juni 2016. Samtliga remissvar som inkommit har beaktats och kommenterats i en samrådsredogörelse. Relevanta justeringar har även gjorts i handlingsplanen. I huvudsak har strukturen i planen stöpts om med intentionen att göra den reviderade versionen så kortfattad som möjligt, med tyngdpunkt på mål och åtgärder.

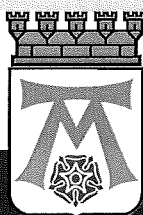

Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås

2010–2020

Reviderad 2016

Antagen i kommunstyrelsen 2017-xx:xx

VÄSTERÅS STAD

HANDLINGSPLAN FÖR NATUR- OCH KULTURMILJÖN I VÄSTERÅS

Version:

ARBETETS ORGANISATION

Handlingsplanen har reviderats av arbetsgruppen för natur- och kulturmiljö i Västerås stad (NKM):

Matts Carlsson, Fastighetskontoret

Susanna Hansen, Tekniska kontoret

Kerstin Isaksson, Tekniska kontoret

Kristoffer Jasinski, Tekniska kontoret / Stadsbyggnadskontoret

Maria Lundin, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen

Jan Melander, Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Håkan Svärd/Theresa D'Errico, Stadsledningskontoret

Projektledare:

Kerstin Isaksson, Tekniska kontoret

Strategiskt stöd:

Håkan Svärd/Theresa D'Errico, Stadsledningskontoret

Styrgrupp:

Strategiska samhällsbyggnadsrådet (Stratsam)

Övrigt:

Den ursprungliga handlingsplanen togs delvis fram med medel från den lokala naturvårdssatsningen (LONA), vilka beviljats av Länsstyrelsen i Västmanlands län. Detta är en revidering av planen från 2010.

FÖRORD TILL REVIDERAD PLAN

Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i Kommunstyrelsen 2010. Syftet med planen är att tydliggöra, systematisera och effektivisera det natur- och kulturmiljöarbete som genomförs i Västerås stad. I planen från 2010 anges att den ska revideras efter en femårsperiod.

Syftet med den här revideringen är att planen ska vara lätt att använda för dem som arbetar med natur- och kulturmiljön i Västerås, samt att den ska vara lätt att sätta sig in i för andra berörda – inte minst för tjänstemän som ska arbeta med de här frågorna i framtiden, och för dem som ska skriva en ny natur- och kulturmiljöplan inför 2021.

Revideringen av planen innebär att de mål som redan är uppfyllda, eller som inte kommer att kunna nås, har tagits bort ur planen, att en del mål har tillförts, samt att planen har strukturerats om, så att mål och åtgärder blir mer uppföljningsbara.

Reviderad handlingsplan

*Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås*¹, i fortsättningen kallad NKM-planen från 2010, gäller för perioden 2010–2020, och i den anges att planen ska revideras efter fem år. Syftet med revideringen är att göra NKM-planen mer användarvänlig och effektiv. Framförallt har strukturen stöpts om i planen, och mål och åtgärder formulerats så att de ska bli lättare att följa upp.

Intentionen har varit att göra den reviderade versionen så kortfattad som möjligt, med tyngdpunkten på mål och åtgärder. Hänvisningar till dokument producerade av framför allt Naturvårdsverket och ArtDatabanken gör det möjligt för den intresserade att fördjupa och bredda sin kunskap.

Åtgärderna i den reviderade planen är i huvudsak begränsade till kommunal mark. Vid för kommuninvånarna väldigt intressanta, och välbesökta, lokaler, kan det bli aktuellt att bistå med åtgärder som underlättar för friluftslivet, så som bättre parkerings- och toalettmöjligheter. Tanken är också att kommunen ska samarbeta med privata markägare vad gäller exempelvis bekämpande av invasiva arter.

Mål som försvinner ur planen

De mål som försvinner helt ur planen gör det av en av följande anledningar:

1. Målen finns med i planer som har utarbetats efter 2010 – såsom *Västerås stads vattenplan 2012–2021* och *Handlingsplan för friluftsliv i Västerås kommun*.
2. Målen har redan uppnåtts (exempelvis framtagande av principer för balanserad samhällsbyggnation).
3. Målen kan inte uppnås inom en rimlig framtid – vanligtvis beroende på att därtill kopplade åtgärder berör icke kommunal mark (exempelvis utbyggandet av Svartå nära-leden).
4. Mål som inte är direkt kopplade till natur- och kulturvårdsarbetet, utan snarare gäller andra verksamheters ställningstaganden i förhållande till natur- och kulturvården. (Uppmaningar såsom ”Sök samråd med stadens naturvårdskompetens vid all kommunal verksamhet som påverkar de områden som klassats som skyddsvärda” hör snarare hemma i policydokument, se nedan ”Kopplingar till och gränsdragningar gentemot andra planer.”)

Mål som tillkommer

Mål kopplade till invasiva arter (mål 8:1) och ekosystemtjänster (mål 9:1) är nya för den reviderade planen.

Omformulerade mål

Nästan alla mål i den reviderade planen är omformuleringar eller förtydliganden av mål som fanns med i NKM-planen från 2010.

¹ Västerås stad 2010.

Årtal i planen

Handlingsplanen reviderades under 2015 och början av 2016. Flera av åtgärderna ska enligt planen utföras under 2016. Eftersom dessa motsvarar åtgärder i den oreviderade planen från 2010, har man inte inväntat godkännande av planen för att genomföra åtgärderna, utan haft intentionen att följa tidplanen i föreliggande plan.

Åtgärder som är tänkta att utföras efter 2018 finns inte med i denna text, utan finns i ett separat exceldokument. Detta har inte bifogats då den reviderade planen skickades ut på remiss – dels är det ett mycket stort och svåröverskådligt dokument, dels råder det stor osäkerhet om vilka åtgärder som kommer att genomföras efter 2018, eftersom de till stor del beror på resultatet av tidigare genomförda åtgärder. Syftet med de tänkta åtgärderna är dock att nå de mål som nämns i denna plan, och de är helt i linje med nedan nämnda åtgärder.

Ansvariga förvaltningar i planen

Under remissperioden för den reviderade planen beslutades om en omorganisation i Västerås stad som leder till en sammanslagning av Tekniska kontoret och Fastighetskontoret under 2017. I planen nämns de dock fortfarande som separata förvaltningar.

Innehåll

FÖRORD TILL REVIDERAD PLAN	3
Reviderad handlingsplan	3
Mål som försvinner ur planen	3
Mål som tillkommer	3
Omformulerade mål	3
Innehåll	5
Inledning	7
Läsanvisning	7
Arbetsorganisation och ansvarsfördelning	7
Ansvarsfördelning	7
Arbetsorganisation	7
Tidplan	7
Uppföljning	7
Kopplingar till och gränsdragningar gentemot andra kommunala planer	7
Planens mål och de nationella miljömålen	9
De nationella miljömålen	9
ArtDatabanken och den svenska rödlistan	9
Tillståndet i miljön	9
Kopplingen mellan planens mål och de nationella miljömålen	10
Västerås stads mål för natur- och kulturmiljö	12
1. Ängs- och betesmarker	12
2. Skogar	12
3. Våtmarker	12
4. Sjöar och vattendrag	13
5. Skyddade områden	13
6. Grönstruktur i tätort	14
7. Ansvarsarter och ansvarsmiljöer	14
8. Invasiva främmande arter	14
9. Ekosystemtjänster	15
Arbetsmetod	15
Målsättningar, mål och åtgärder	15
Värderingsmodell	15
Förankring och kommunikation	15
Uppföljning	15
Mål och åtgärder 2016–2018	15

1. Ängs- och betesmarker	16
2. Skogar	17
3. Våtmarker.....	19
4. Sjöar och vattendrag.....	20
5. Skyddade områden.....	20
6. Grönstruktur i tätort.....	22
7. Ansvarsarter och ansvarsmiljöer.....	23
8. Invasiva främmande arter.....	23
9. Ekosystemtjänster.....	24
Referenser.....	24
Ekonomi.....	26
Ord- och begreppsförklaringar	27

Inledning

De europeiska naturvärdena är sedan århundraden och årtusenden kopplade till mänskliga aktiviteter.² Människor påverkar landskapet och vi måste aktivt välja hur vi ska sköta våra natur och kulturvärden för att bevara och stärka dem. Landskapsvård som är förankrad i ekologisk forskning är en god investering som hjälper att trygga framtida biologisk mångfald och biologiskt kulturarv, och människors rekreation³. I Västerås stads Miljöprogram från 2004 konstateras att Västerås har förutsättningar som krävs för att kunna bevara ett rikt växt- och djurliv och att våra natur- och kulturmiljöer är viktiga för västeråsarna.⁴ Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås styr hur Västerås stad förvaltar natur- och kulturvärden.

Läsansvisning

De inledande delarna av planen behandlar organisation och arbetsfördelning kring planen, samt hur den är kopplad till andra planer och annat kommunalt arbete. Därefter följer ett avsnitt om det nationella miljömålsarbetet, med utförligare beskrivningar av planens mål och målsättningar, samt miljömål som är kopplade till NKM-planet.

De två sista avsnitten – ”Arbetsmetod” och ”Mål och åtgärder 2016–2018” – behandlar hur det konkreta åtgärdsarbetet ska gå till, samt situationen i Västerås och hur vi ska arbeta för att nå planens mål. Eftersom det är svårt att förutse hur arbetet kommer att fortskrida efter 2018, finns mål som är tänkta att genomföras därefter inte med i denna plan, utan då hänvisas till bifogat excelldokument (bilaga 1) – här beskrivs samtliga mål och åtgärder för planen fram t.o.m. 2020.

Till planen bifogas en lista med ord- och begrepps-förklaringar.

Arbetsorganisation och ansvarsfördelning

Ansvarsfördelning

Huvudansvariga för genomförande av planen är Tekniska nämnden. Ansvariga för genomförande av åtgärder i planen är i första hand tjänstemän vid Tekniska kontoret och Kultur- idrotts- och fritids-

förvaltningen, men i vissa fall även Fastighetskontoret och Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Arbetsorganisation

Natur- och kulturmiljögruppen, som har arbetat med att ta fram NKM-planet, består av tjänstemän från tekniska kontoret, stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Tekniska kontoret och kultur- idrotts och fritidsförvaltningen har det största ansvaret för att genomföra åtgärderna i planen.

- **Styrgrupp** för NKM-planet är Strategiska samhällsbyggnadsrådet (Stratsam)
- **Beställare** av åtgärder i planen är Tekniska kontoret.
- **Arbetsgruppen för natur- och kulturmiljö i Västerås** (här kallad NKM-gruppen) bör fortsatt mötas en eller två gånger per år, för förankring av viktiga frågor på alla berörda förvaltningar
- **Åtgärdsgrupper:** För att effektivisera arbetet med att genomföra åtgärder i planen, bör mindre grupper bildas för olika typer av åtgärder, där alla är delaktiga – gärna representanter både från Länsstyrelsen och från Arbetsmarknadsavdelningen

Tidplan

2010 – Den första NKM-planet färdigställdes

2010–2015 Arbetet efter NKM-planet

2015–2016 Framarbetande av en reviderad NKM-plan.

2016–2018 Arbetet efter den reviderade NKM-planet

2018 Arbetet med revidering av planen påbörjas.

Handlingsplanens genomförandetakt är beroende av de ekonomiska ramar som fastställs i kommunfullmäktiges beslut om årsplan för respektive år

Uppföljning

På stadsbiologens initiativ genomförs årliga uppföljningar av mål och åtgärder i planen, se sidan 12 under Arbetsmetod.

Kopplingar till och gränsdragningar gentemot andra kommunala planer

Västerås stad har flera typer av styrande dokument med olika funktioner. En del dokument är tänkta att fungera som underlag för beslut eller vid planering, medan andra mer har karaktären av ”att göra”-lista.

² Se Emanuelsson 2009 för vidare läsning.

³ För vidare läsning om biologiskt kulturarv, se Riksantikvarieämbetets publikationer – t.ex. Riksantikvarieämbetet 2014.

⁴ Västerås stad 2004.

Dokumenterna kan grovt delas in i följande fyra dokumenttyper:

Program – uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad.

Policy – uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad.

Handlingsplan – anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeriktningen och fastställa mål på olika nivåer i organisationen.

Riktlinje – säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

NKM-planen är en handlingsplan med strategier, mål och åtgärder och riktar sig framför allt till tjänstemän som arbetar med natur- och kulturmiljöåtgärder.

ÖP2026

Översiktsplanen, ÖP2026, anger inriktningen för den långsiktiga fysiska planeringen i kommunen och ska ge en vägledning för hur mark- och vattenområden ska användas och hur bebyggelse ska placeras. I ÖP2026 behandlas betydelsen av naturvärden för biologisk mångfald, rekreation, välbefinnande och andra ekosystemtjänster. Vikten av att bevara naturvärden vid exploatering och ökat byggande framhålls särskilt i formuleringar som:

”Att bygga staden inåt innebär att marken utnyttjas mer intensivt och att natur- och jordbruksmark sparas.”

”De naturtyper och livsmiljöer som är särskilt värdefulla för stadens växt- och djurliv ska behållas och förstärkas.”

Grönstrukturplanen

Grönstrukturplanen är ett underlag till översiktsplanen, som visar sektorsintressen som ska beaktas i samband med markanvändning. Planen är under omarbetning, och kommer att utökas till att gälla både för Västerås tätort och för serviceorterna.

Miljöprogrammet

Västerås stad anslöt sig genom Miljöprogrammet till de nationella miljömålen.⁵ I denna plan angavs också att det skulle författas ett Natur- och kulturmiljöprogram samt en Vattenplan.

⁵ Västerås stad 2005.

Västerås stads program för kultur

Detta program⁶ behandlar kultur i vid mening (konsterna samt medier, bildningssträvanden, materiellt och immateriellt kulturarv, traditioner och mänsklig kreativitet), och syftar till att göra Västerås till en attraktivare stad för invånare och besökare. Det målområde i programmet för kultur som berör samma frågor som NKM-planen är ”I Västerås hänger i morgon ihop med i dag och i går.” som lyfter fram vikten av kunskap om och stolthet över kulturarvet och miljön, samt en samhällsbyggnad som i samklang med kommunens kulturmiljöer som gör att det vi värdesätter även kan upplevas av framtida generationer.

Balanseringsprinciper för natur- och kulturvärden i samband med exploatering och samhällsbyggnad

Detta dokument består av två delar – en del som är policy och en del som är handlingsplan. I och med framtagandet av balanseringsprinciper uppfylldes målet från NKM-planen 2010 att ta fram principer för hur kompensation ska ske när natur tas i anspråk för exploatering. Dokumentet beskriver hur man ska undvika att förstöra natur- och kulturvärden vid exploatering, samt hur man ska kompensera för förlorade värden om det är omöjligt att undvika att förstöra eller försämra. I och med den uppdaterade Grönstrukturplanen som är under framtagande, kommer dessa båda planer att vara ett kraftfullt instrument som förenklar både exploateringsprocessen och skydd av natur- och kulturvärden i Västerås.

Vattenplanen

Vattenplanen är en handlingsplan som antogs i kommunfullmäktige 2012 och revideras under 2016. Målet för Vattenplanen är att Västerås vatten (i enlighet med Vattendirektivet) ska uppnå god status, samtidigt som den, liksom NKM-planen har sin grund i flera av de nationella miljömålen. Mål i Vattenplanen som behandlar liv i vatten, såsom inventeringar av strandmiljöer och fria vandringsvägar i Västerås vattendrag, ligger mycket nära flera av målen i NKM-planen. Målen i NKM-planen gäller i huvudsak sådant som inte omfattas av Vattendirektivet, såsom mindre vattendrag, eller reservatsbildning i limniska miljöer.

⁶ Kulturnämnden 2015

Handlingsplan för friluftsliv i Västerås kommun

Handlingsplan för friluftsliv i Västerås kommun antogs i Kommunfullmäktige 2013. Den behandlar delvis frågor som omfattades av NKM-planen från 2010. Dessa mål lyfts ut ur NKM-planen vid revideringen, men flera av planens mål syftar ändå till att höja upplevelsevärden i natur- och kulturmiljöer.

Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås

Syftet med Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås är att förbättra möjligheterna för Västerås att anpassa sig till konsekvenserna av ett ändrat klimat. I Klimatanpassningsplanen nämns hur den biologiska mångfalden kan påverkas av klimatförändringar, samt att ett varmare klimat kan ge ökade problem med invasiva arter. En åtgärd i planen är att bevaka forskning och tillämpa kunskap i stadens planer. Analys av vilka arter som kan tänkas försvinna eller tillkomma med ett förändrat klimat lyfts fram särskilt.

Planens mål och de nationella miljömålen

De nationella miljömålen

Miljömålen anger målsättningen för förbättringar i den svenska miljön till år 2020.⁷ De nationella miljömålen består av 16 miljökvalitetsmål varav 15 beslutades av Riksdagen 1999 och ett 2005, därtill kopplade etappmål, samt generationsmålet. Generationsmålet är ett övergripande mål som, enligt Riksdagens definition, innebär att: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.” (Etappmålen är mer detaljerade mål kopplade till miljökvalitetsmålen, och kommer inte att direkt beröras i den här planen.)

Miljömålen följs upp årligen av ansvariga myndigheter, och en fördjupad utvärdering genomförs en gång per mandatperiod. Naturvårdsverket har ansvar för att samordna hela miljömålsuppföljningen. Andra ansvariga myndigheter är exempelvis Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Boverket. Samlad information om miljömålen finns hos Naturvårdsverket på <http://www.miljomal.se/>. Rapporterna om uppföljningar ger information om trender i miljön kopplade till miljömålen.

⁷ Naturvårdsverket 2012.

ArtDatabanken och den svenska rödlistan

Andra källor till information om tillståndet för olika naturtyper och biologisk mångfald är ArtDatabankens rödlista, och rapportering i samband med uppdatering av rödlistan,⁸ samt även ArtDatabankens rapportering av bevarandestatus för arter och naturtyper i habitatdirektivet.⁹

Den svenska rödlistan speglar hur det står till med biologisk mångfald i Sverige, och ger också en god indikation på i vilka naturtyper den biologiska mångfalden är mest hotad. Rödlistningen har utvecklats av Internationella naturvårdsunionen (IUCN)¹⁰. Syftet med rödlistning är att ge information om hur hotad en art är – dvs. hur stor sannolikheten är att den ska bli utrotad inom en viss tid. 2015 kom en uppdatering av den svenska rödlistan,¹¹ och även en rapport om tillstånd och trender för rödlistade arter och deras livsmiljöer.¹² Där analyseras tillståndet för arter beroende på vilka livsmiljöer de är kopplade till, och man utreder också orsakerna till detta.

Tillståndet i miljön

De senaste rapporterna från Naturvårdsverket och ArtDatabanken indikerar att inget av de nationella miljökvalitetsmålen som är aktuella för den här planen kommer att nås till 2020 med befintliga styrmedel och åtgärder, vare sig i riket eller i länet, samt att utvecklingen i de flesta fall är neutral eller negativ.¹³ Riktigt illa är det ställt med målet **Ett rikt växt- och djurliv**, som dessutom är starkt kopplat till i stort sett alla de övriga målen. De arter som ligger sämst till enligt ArtDatabankens rapportering 2014, är fjärilar och landlevande skalbaggar, och bland de naturtyper som har sämst status finns ängsmarker och skogar¹⁴ – vegetationstyper som främst behandlas av miljökvalitetsmålen **Ett rikt odlingslandskap** och **Levande skogar**. Även Riksantikvarieämbetet indikerar att det kommer att vara svårt att nå miljömålen inom kulturmiljöområdet. Man pekar särskilt på problem att nå miljömål inom miljömål kopplade till jordbruket.

⁸ Sandström et al. 2015. ArtDatabanken 2015.

⁹ Eide (red.) 2014

¹⁰ Sandström et al. 2015

¹¹ ArtDatabanken 2015.

¹² Sandström et al. 2015.

¹³ Sandström et al. 2015. ArtDatabanken 2015.

Naturvårdsverket 2015b.

¹⁴ Eide (red.) 2014.

Ett rikt växt- och djurliv är ett övergripande miljö-kvalitetsmål som tillkom 2005 och som rör biologisk mångfald, och är kopplat till genetisk variation, klimatförändringarnas påverkan på arters fortlevnad, ekosystemtjänster och resiliens, grön infrastruktur, genetiskt modifierade organismer, främmande arter och genotyper, biologiskt kulturarv (se nedan!) och tätortsnära natur, och berör också i stort sett alla mål i NKM-planen.

Biologiskt kulturarv definieras av Riksantikvarie-ämbetet som ”ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad och utveckling förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel” – eller kortare: ”natur som berättar om kultur”¹⁵ – en kombination av arter och biologiska strukturer som är ett resultat både av naturliga förutsättningar och av mänsklig kultur – hamlade träd, träd som har fått en viss form genom att mänsklig aktivitet har tillåtit dem att växa öppet, en mångfald av ängsblommor som har gynnats av hundratals år av slåtter eller förvildade trädgårdsväxter kring gamla torpmiljöer. När vi i den här texten hänvisar till kulturhistoriska spår, är det en kombination av biologiskt kulturarv och av kulturhistoriska lämningar i naturen, såsom gamla torpgrunder eller fossila åkrar. Till biologiskt kulturarv kan även lantraser räknas. Lantraser är husdjursraser av äldre typ som har präglats i ett äldre jordbrukssystem, och flera av dessa är idag utrotningshotade.¹⁶ Västerås stad deltar, genom Vallby friluftsmuseum, i arbetet med bevarandet av svenska lantraser. Museet har genbanksbesättningar för flera lantraser, såsom jämtget, gestrikefår, gotlandskanin, hedemorahöna och fjällnära kor.¹⁷

Kopplingen mellan planens mål och de nationella miljömålen

Om miljö-kvalitetsmålen ska nås nationellt, måste man framför allt arbeta med dem lokalt och regionalt. I Regeringens proposition ”Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag” anges olika aktörers ansvar för att vi ska nå miljömålen, och där framhålls kommunernas funktion i arbetet med att anpassa, ut-

veckla och omsätta miljö-kvalitetsmålen på lokal nivå, samt ansvaret för att utveckla lokala mål och åtgärdsprogram, och att genom samhällsplanering verka för att miljömålen uppnås.¹⁸

Se Tabell 1 för information om hur målsättningarna i den här planen är kopplade till de nationella miljö-kvalitetsmålen, samt trender för utvecklingen i Västmanland!

¹⁵ Riksantikvarieämbetet 2014.

¹⁶ Ekman 2007. Jordbruksverket 2013.

¹⁷ För mer information om lantraser och genbanker, se Jordbruksverkets hemsida. För Vallby friluftsmuseums arbete med bevarande av lantraser, se Vallby friluftsmuseums hemsida.

¹⁸ Regeringen 2005.

Tabell 1: Målsättningar i den här planen, deras kopplingar till de nationella miljö kvalitetsmålen, samt utvecklingen för de nationella miljö kvalitetsmålen i Västmanlands län. (Uppgifter från Naturvårdsverket 2015b.) Trenden är negativ för tre av målen, positiv för ett mål och neutralt för två mål. Dock kommer vi inte att nå något av målen med nuvarande takt och beslutade åtgärder. De vita kryssen på grön botten anger vilka miljö kvalitetsmål som är starkast kopplade till vilka målområden i planen.

	Ett rikt växt- och djurliv	Levande sjöar och vattendrag	Myllrande våtmarker	Levande skogar	Ett rikt odlingslandskap	God bebyggd miljö
Trend i Västmanland (↘=negativ, →=neutral ↗positiv)	↘	→	→	↘	↘	↗
Når vi målet i Västmanland? (J=ja, N=nej, j/n=nära)	N	N	N	N	N	N
Ängs- och betesmarker						
Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till ängs- och betesmarker.	X				X	
Skogar						
Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden i stadens skogsmiljöer.	X			X		
Våtmarker						
Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till våtmarker och småvatten.	X		X			
Sjöar och vattendrag						
Västerås ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden kopplade till sjöar och vattendrag.	X	X				
Skyddade områden						
De natur- och kulturresevat som förvaltas av Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden.	X	X	X	X	X	
Grönstruktur i tätort						
Natur- och kulturvärden ska värnas och utvecklas i Västerås tätortsnära grönstruktur.	X					X
Ansvarsarter och ansvarsmiljöer						
Hejda förlusten av arter, biotoper och kulturmiljöer som Västerås har ett särskilt ansvar för.	X					
Invasiva främmande arter						
Spridning av invasiva främmande arter i Västerås ska hejdas.	X					
Ekosystemtjänster						
Västerås stad ska ta tillvara och utveckla ekosystemtjänster						X

Västerås stads mål för natur- och kulturmiljö

Västerås handlingsplan för natur- och kulturmiljö berör främst sex av de 16 miljö kvalitetsmålen, nämligen:

- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö

1. Ängs- och betesmarker

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till ängs- och betesmarker.

Nationella miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv. Ett rikt odlingslandskap.

En mycket stor del av den biologiska mångfalden i Europa är knuten till ängs- och betesmarker.¹⁹ En tredjedel (1426) av de rödlistade arterna i Sverige är starkt kopplade till jordbrukslandskapet, och då i första hand till magra gräsmarker. 287 av dessa är kända från Västmanland.²⁰ Det största hotet mot denna typ av miljöer är igenväxning. Men många arter påverkas också kraftigt av t.ex. igenplantering, ett effektiviserat jordbruk och ökad näringsbelastning. Ett problem är också fragmenteringen av landskapet – kvarvarande värdefulla ängs- och betesmarker är små och ligger långt ifrån varandra. Tillgången på betesdjur är begränsad, och kan också variera mycket mellan åren. Vad gäller slätter, är det viktigt att den utförs på ett korrekt sätt – problemet kan vara att inhyrda entreprenörer har för tunga maskiner, eller behöver använda dem på sin egen mark just vid den bästa tiden för slätter.

¹⁹ Pärtel et al. 2005, Emanuelsson 2009.
²⁰ Sandström et al. 2015

2. Skogar

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden i stadens skogsmiljöer.

Nationella miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv. Levande skogar.

Större delen av Sveriges landareal är täckt av skog. Drygt 1800 rödlistade arter i Sverige är starkt kopplade till skog (vilket är 23% av de arter som ArtDatabanken har undersökt). 535 av dessa är kända från Västmanland. De rödlistade arterna är framför allt knutna till gamla skogar som inte har kalavverkats eller utsatts för intensivt skogsbruk. Igenväxning och ökad andel gran påverkar också många arter negativt.²¹ Ett intensivt skogsbruk innebär även ett starkt hot mot kulturlämningar i skogsmiljöer. De maskinella åtgärder som utförs i skogen medför ofta skadegörelse på äldre torpmiljöer, gravfält, boplatser och medeltida odlingsområden (en hänsynsuppföljning för inventerade lämningar utfördes gemensamt av Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet visade att 44 % av fornlämningarna och 33 % av övriga kulturhistoriska lämningar blev skadade eller allvarligt skadade vid föryngringsavverkningar)²². Riktigt höga värden hittar man i naturreservat, och även i tätortsnära skog, där man sällan kalhugger, och där träd tillåts bli gamla – även om den tätortsnära skogen ofta innehåller färre döda och döende träd, som är viktiga för den biologiska mångfalden. Men eftersom bruksskogen upptar en mycket större yta, får även små natur- och kulturfrämjande åtgärder i denna typ av skog stor effekt.

3. Våtmarker

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till våtmarker och småvatten.

Nationella miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv. Myllrande våtmarker.

Sveriges våtmarksareal har minskat, fr.a. sedan 1800-talet, genom dikning, både på skogsmark och i jordbrukslandskapet, och våtmarkerna hotas även av igenväxning till följd av minskad hävd (dvs. bete och slätter) och ökad näringsbelastning. I Mälardalsregionen (Västmanlands, Uppsala, Stockholms och

²¹ Sandström et al. 2015.

²² Skogsstyrelsen 2015. Myndigheten för kulturanalys 2016.

Södermanlands län) har till exempel stamvolymen på träd i myrar ökat med 122 % mellan 1987 och 2007. Ungefär 470 rödlistade arter i Sverige är beroende av våtmarker, och 84 av dessa har hittats i Västmanlands län. Alla djur är beroende av vatten på ett eller annat sätt. Insekter och groddjur behöver ofta vattensamlingar för sin reproduktion. Grunda vatten, strandängar och blå bärd, är miljöer där fiskyngel har bättre överlevnad än på djupt vatten, där de hotas av predation från större fiskar. Våtmarker drar till sig många fågelarter. Vadare livnar sig av mindre djur som lever eller förökar sig i det grunda vattnet. Täta vassområden är viktiga häckningslokaler för fåglar som exempelvis rördrom, vassångare och pungmes. Vattensamlingar i jordbrukslandskapet fungerar också ofta som näringsfällor för avrinningsvatten från åkrarna. Alla våtmarker fyller inte alla ovan nämnda funktioner – strandängar behöver t.ex. inte vara näringsfällor, groddjur förökar sig helst inte i vatten där det finns fisk, och placeringen av näringsfällor i anslutning till åkermark gör att dem ofta oattraktiva för exempelvis groddjur, som är beroende av stenrösen, ihåliga trädstammar och goda jaktmarker i anslutning till lekvattnet. Vid anläggning och restaurering av våtmarker är det viktigt att vara klar över vilken funktion våtmarken ska ha, och om det är möjligt att göra våtmarken multifunktionell.

4. Sjöar och vattendrag

Målsättning: Västerås ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden kopplade till sjöar och vattendrag.

Nationella miljö kvalitetsmål: Levande sjöar och vattendrag. Ett rikt växt- och djurliv.

Situationen för sjöar och vattendrag i Sverige är dålig. Detta beror främst på fysisk påverkan i form av dikesrensning i skogsbruket, markavvattning, sjösänkning och kulvertering i jordbruket, samt fysiska barriärer i form av vattenkraftverk och regleringsdammar. Övergödning är också en stor bidragande orsak till den dåliga statusen i svenska vatten. Åtgärder mot övergödning inom jordbruket har haft en positiv effekt, men de räcker inte. Fördämningar kopplade till vattenkraft utgör vandringshinder för vattenlevande organismer, samtidigt som gamla vattenkraftverk kan vara delar av kulturhistoriskt viktiga miljöer. Det är därför viktigt med ett samarbete mellan kulturmiljövård och naturvård vid åtgärder mot vandringshinder.

5. Skyddade områden

Målsättning: De natur- och kulturreservat som förvaltas av Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden.

Nationella miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv. Levande sjöar och vattendrag. Myllrande våtmarker. Levande skogar. Ett rikt odlingslandskap.

Natur och kultur kan vara skyddad på olika sätt – nationalpark, kulturminne, naturminne, biotopskydd, djurskyddsområde. Vissa arter och miljöer omfattas också automatiskt av skydd. Den viktigaste och mest kända skyddsformen i Sverige är reservat. Reservat är ett mycket kraftfullt verktyg för att skydda natur.

I Västerås stads Miljöprogram (2004) framhålls att skydd av värdefulla naturområden ger bra förutsättningar att bevara biologisk mångfald. Enligt den plan som FN beslutade i Nagoya 2010 ska 17 procent av jordens landyta vara skyddad till 2020 – (ett mål som har nåtts i de flesta av Europas länder – 21 % av den totala landytan i Europa är skyddad, i Sverige är ungefär 14 % av landytan skyddad om man även räknar med områden som enbart är skyddade som Natura2000²³). På nationell nivå har man i Sverige beslutat att skydda minst 20 procent av landytan (inklusive sötvattensmiljöer) och 10 procent av marina miljöer.²⁴ I vissa kommuner har man, utifrån detta, beslutat att skydda motsvarande procent mark inom kommunen. Eftersom natur- och kulturvärden inte är jämnt fördelade över landet, ser vi dock hellre att man skyddar områden utifrån var höga värden finns, i kombination med var skyddad natur fyller ett behov hos invånarna av rekreation och naturupplevelser. I ett reservat finns dessutom ökade möjligheter att förmedla kunskap om traktens natur- och kulturhistoriska utveckling.

Det är viktigt att beslut om skydd har en bred förankring i den kommunala organisationen och hos allmänheten, samt att det finns planer för områdets framtida skötsel. Att skydda ett område som reservat är ett effektivt sätt att hindra exempelvis exploatering och kalavverkning i värdefulla natur- och kulturmiljöer. Det är emellertid ingen garanti för att områdets biologiska och kulturella värden eller friluftsvärden bevaras. För detta krävs kännedom om områdets värden, bevarandemål kopplade till befintliga och möjliga värden, samt en god skötselplan

²³ Statistiska centralbyrån 2016.

²⁴ Naturvårdsverket 2015b.

som dessutom efterlevs. Ett ganska utbrett problem för landets naturreservat är att bevarandemål saknas eller är bristfälliga.²⁵

Ett 20-tal områden i Västerås kommun är skyddade som reservat. Sju av dessa har kommunal förvaltning.

6. Grönstruktur i tätort

Målsättning: Natur- och kulturvården ska värnas och utvecklas i Västerås tätortsnära grönstruktur.

Nationella miljökvalitetsmål: God bebyggd miljö. Ett rikt växt- och djurliv.

En hel del rödlistade arter är kopplade till urbana miljöer (parker, flygplatser, järnvägar, industriområden), då dessa erbjuder den typ av störda miljöer som är en bristvara i det övriga landskapet²⁶. Gräsmarksväxter, rödlistade åkerogräs, arter kopplade till gamla träd, samt många skalbaggar, fjärilar och steklar har funnit sin tillflykt i urbana miljöer. Det finns många ytor i urbana områden där man kan öka de biologiska värdena utan att inkräkta på upplevelse- och rekreationsvärden. Förutom att man på detta sätt förbättrar möjligheterna för arter som är hotade i många olika typer av naturmiljöer, så ger det tätortsnära läget också stora möjligheter till informationsspridning och folkbildning, och kan öka upplevelsevärdet i parkmiljöer som annars kan upplevas som restytor.

7. Ansvarsarter och ansvarsmiljöer

Målsättning: Hejda förlusten av arter, biotoper och kulturmiljöer som Västerås har ett särskilt ansvar för.

Nationella miljökvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv.

En ansvarsart är, enligt Nationalencyklopedin, en ”art som en region eller en nation har speciellt ansvar för, eftersom arten har en stor del av sin popu-

lation inom detta område”²⁷. En ansvarsart kan öka intresset för naturvärden, genom att den blir mer personlig, och den kan också fungera som representant för en hotad naturtyp – gynnar man ansvarsarten gynnar man också flera andra arter på köpet. Man kan också välja att lyfta fram en viss naturtyp eller biotop som ansvarsmiljö, eller en typ av kulturhistorisk lämning som är något vanligare i regionen än i övriga landet. Kommunala ansvarsarter har utsetts på olika sätt vid olika tillfällen. Under 2010 genomfördes exempelvis en kampanj då miljöministern skickade ut vykort med ansvarsarter till landets kommuner. Många kommuner har också valt att utse egna ansvarsarter. Naturvårdsverket arbetar med att välja ut regionala ansvarsarter och ansvarsnaturtyper för olika län²⁸. Däremot är det ovanligt, om det alls förekommer, att man utser kulturella ansvarsmiljöer – exempelvis en viss typ av fornlämning som är särskilt vanligt förekommande i ett område, och som skulle kunna åtnjuta ett bättre skydd om man ökar medvetenheten om deras existens och betydelse för regionens historia.

8. Invasiva främmande arter

Målsättning: Spridning av invasiva främmande arter i Västerås ska hejdas.

Nationella miljökvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv.

Invasiva främmande arter är arter, eller underarter, som med människans hjälp har spridits till områden utanför sina naturliga utbredningsområden, och som hotar biologisk mångfald eller orsakar socioekonomiska skador eller skador på människors och djurs hälsa.²⁹ Exempelvis kan de genom okontrollerad spridning slå ut populationer av inhemska arter. I Sverige finns ett hundratal främmande arter som är invasiva.³⁰ Globalt sett är invasiva främmande arter ett av de större hoten mot biologisk mångfald. I Sverige är hotet från invasiva arter ännu relativt begränsat,³¹ men kan lokalt utgöra ett mycket stort problem, och med klimatförändringar och ökade transporter finns det inga utsikter att problemet skulle minska om inga åtgärder vidtas. Det är också

²⁷ NE
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ansvarsart>

²⁸ Naturvårdsverket 2015c.

²⁹ Naturvårdsverket 2008.

³⁰ Naturvårdsverket 2015b.

³¹ Eide (red.) 2014

²⁵ Naturvårdsverket 2010.

²⁶ Sandström et al. 2015.

ett problem som är dyrare att åtgärda ju längre man väntar.

9. Ekosystemtjänster

Målsättning: Västerås stad ska ta tillvara och utveckla ekosystemtjänster.

Nationella miljökvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv. God bebyggd miljö.

Ekosystemtjänster är ett vitt begrepp, som kan sammanfattas som ”nyttor som människor får från ekosystem”³². Förutom att det kan vara moraliskt förkastligt att förstöra ekosystem och bidra till utrotning av arter och populationer, är det också någonting som kan slå tillbaka mot mänskligheten – både ekonomiskt och överlevnadsmässigt. Vilda pollinerande insekter, rent vatten, en god struktur i jorden där vi odlar vår mat och den vattenhållande funktionen hos träd och mark, som hindrar översvämningar, är exempel på ekosystemtjänster som är mycket svåra och dyra, eller rentav omöjliga, att ersätta. Det är av stor vikt, inte minst samhällsekonomiskt, att undvika att förstöra, och att om möjligt underhålla, ekosystemtjänster.

Arbetsmetod

Målsättningar, mål och åtgärder

Planen utgår från de ovan beskrivna nio målsättningarna. För varje målsättning i planen finns därför ett eller flera konkreta, uppföljningsbara mål. För vart och ett av de uppföljningsbara målen finns en eller flera åtgärder uppdelade i fyra kategorier:

1. Inventering/utredning
2. Värdering
3. Skötsel /fysiska åtgärder
4. Skydd

För att man ska kunna besluta om skydd eller fastställa en skötselplan för ett område, måste det ha gjorts en värdering av områdets biologiska och kulturella aspekter. För att kunna göra värderingar av områden, måste de ha inventerats. För varje mål finns ett basår och ett målår. För de flesta målen i den här planen är målåret 2020 eller tidigare – undantaget är de mål som är kopplade till Vattenplanen, och för vilka målåret är 2027. Planen anger

också vilka år som olika åtgärder ska genomföras. När alla åtgärder är genomförda, är målet uppfyllt. För varje åtgärd finns en uppskattad kostnad.

Värderingsmodell

Beslut om skydd eller en viss skötselmetod bör göras utifrån ett områdes natur- och kulturvärden och förutsättningar för utveckling av dessa värden. Värderingar av natur- och kulturmiljövärden görs ofta med utgångspunkt i inventeringshandböcker och standarder för natur- och kulturvärden³³. Under 2016 kommer Natur- och kulturmiljögruppen att besluta om hur man bäst använder befintliga modeller för att förbättra arbetet vid upphandling av inventeringar, för instruktioner till inventerare, samt vid värdering av inventerade områden.

Förankring och kommunikation

Varje år erbjuds politiker och tjänstemän ett utbildningstillfälle för natur- och kulturmiljöfrågor, i form av en studieresa till utvalda natur- och kulturmiljöer i kommunen.

Tjänstemän från Länsstyrelsens natur- och kulturmiljöenheter kommer att kallas till möten vad gäller reservatsförvaltning och åtgärder för hotade arter.

Allmänheten informeras vid genomgripande naturvårdsarbeten, genom skyltning på plats, och vid behov via andra kanaler.

Årliga möten med intresseorganisationer för natur- och kulturfrågor förbättrar kommunikationen med specialintresserade utanför organisationen.

Uppföljning

Natur- och kulturmiljögruppen genomför en årlig uppföljning av mål och åtgärder. Rapportering till Strategiska samhällsbyggnadsrådet (Stratsam), samt till Tekniska nämnden och kommunstyrelsen.

Mål och åtgärder 2016–2018

Här redovisas samtliga målsättningar och mål för planen, samt de åtgärder som är tänkta att genomföras under perioden 2016–2018. För åtgärder som är tänkta att genomföras efter 2018 finns en excelbilaga. Åtgärderna i denna är fortsättningar på påbörjade projekt som även finns med nedan, och syftar till samma mål. Varje åtgärd har en huvudansvarig. För

³² "Ecosystem services are the benefits people obtain from ecosystems." (Millennium Ecosystem Assessment 2005.)

³³ Swedish Standard Institute 2014a, b & c, Norén et al. 2002,

de åtgärder som har två ansvariga, är den förstnämnda huvudansvarig.

1. Ängs- och betesmarker

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till ängs- och betesmarker.

Naturvårdsinsatser bör inriktas mot de marker där biologisk mångfald kopplad till ängs- och betesmarker är som störst, och man bör också tänka på möjligheterna till spridning mellan områden. För en långsiktigt hållbar skötsel av ängs- och betesmarker, bör det utredas hur man på ett ekonomiskt effektivt sätt får långsiktig tillgång till betesdjur, teknik och arbetskraft för att sköta Västerås ängs- och betesmarker.

Mål 1.1: På värdefulla och mycket värdefulla ängs- och betesmarker som ägs av staden ska den biologiska mångfalden utvecklas gynnsamt, samtidigt som kulturella värden bevaras och upplevelsevärden stärks. Basår: 2015. Målår: 2020. (Inventeringar för att nå detta mål påbörjades under 2015.)

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016:

- Fortsätt peka ut och inventera ängs- och betesmark på stadens mark. (Ansvar: Tk. Utförare: konsult)

2017:

- Fortsätt inventera ängs- och betesmark på stadens mark. (Ansvar: Tk. Utförare: konsult)

2018

- Fortsätt inventera ängs- och betesmark på stadens mark. (Ansvar: Tk. Utförare: konsult)

Värdering

2017

- Besluta, utifrån färdigställda inventeringar och den antagna värderingsmodellen, vilka ängs- och betesmarker som är värdefulla och vilka som är mycket värdefulla. (Ansvar: Tk)

2018

- Besluta, utifrån inventeringar och den antagna värderingsmodellen, vilka ängs- och

betesmarker som är värdefulla och vilka som är mycket värdefulla. (Ansvar: Tk)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018:

- Skötselanvisningar för värdefulla och mycket värdefulla ängs- och betesmarker. (Ansvar: Tk)

Efter 2018

- Utredning om eventuellt skydd påbörjas. (Ansvar: Tk)

Mål 1.2: Långsiktig tillgång till de betesdjur som behövs för skötsel av värdefulla och mycket värdefulla betesmarker. Basår: 2015. Målår: 2019.

Åtgärder:

2017:

- Upphandling av utredare. (Ansvar: Tk)

2018:

- Påbörja utredning av förutsättningarna för långsiktig tillgång till betesdjur (Ansvar: Tk. Utförare: konsult). (Kan påbörjas först då inventeringarna av ängs- och betesmarker är klara)

Efter 2018

Färdigställ utredning om förutsättningar för långsiktig tillgång till betesdjur. (Ansvar: Tk)

Mål 1.3: Långsiktig tillgång till den teknik och den arbetskraft som behövs för skötsel av ängsmarker med höga och mycket höga värden för natur och kultur. Basår: 2015 Målår: 2019

Åtgärder:

Inventering/utredning

2017:

- Upphandling av utredare. (Ansvar: Tk)

2018:

- Påbörja utredning av förutsättningar för långsiktig slätter. (Ansvar: Tk. Utförare: konsult) (Kan påbörjas först då inventeringarna av ängs- och betesmarker är klara)

Efter 2018

Färdigställ utredning om förutsättningar för långsiktig slätter. (Ansvar: Tk)

2. Skogar

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden i stadens skogsmiljöer.

Större delen av Sveriges landareal är täckt av skog. De högsta natur- och kulturvärdena finner man i reservat och tätortsnära skog. Den tätortsnära skogen är dock ofta ”städad” och det är brist på död ved, och s.k. brynmiljöer, som erbjuder så viktiga habitat för djur, är ofta rensade på buskage, för att ge bättre sikt in i skogen.

Den biologiska mångfalden är alltså störst i naturskog, men eftersom bruksskogen tar upp så stora arealer, får även små förändringar stor effekt, och staden bör föregå med gott exempel, och sträva efter ett naturvänligt skogsbruk även i bruksskogen, där så är möjligt, inte minst för att skapa ett långsiktigt hållbart nyttjande av skogen. Skogsbruket ska även ta hänsyn till de kulturmiljöer som finns i skogen. Skogsbruket ska utföras så att dessa inte skadas. Kulturmiljöerna ska om möjligt lyftas fram som tillgångar i skogsmiljön.

Mål 2.1 Gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden i produktionsskog ägd av staden. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016

- Tag fram en skogspolicy för produktionskog i Västerås (**Ansvar:** Fk).
- Kontakt med Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och tekniska kontoret för utredning av förutsättningar för alternativt skogsbruk. (**Ansvar:** Fk.)

2017

- Skogspolicyn antas i Fastighetsnämnden. (**Ansvar:** Fk.)
- Analys av skogsinnehavet för att peka ut ytor lämpliga för alternativt skogsbruk (**Ansvar:** Fk, konsult.)

Värdering

2018

- Prioritera vilka områden som ska skötas med alternativa skötselmetoder (exempelvis hyggesfritt skogsbruk). (**Ansvar:** Fk, Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

Efter 2018

- Riktlinjer för natur- och kulturvänligt skogsbruk (**Ansvar:** Tk)
- Förändringar i skötsel, som kan medföra vissa initialkostnader (**Ansvar:** Fk)

Mål 2.2 Naturvärden i stadens naturskogar och värdefulla trädmiljöer ska bevaras och stärkas. **Basår:** 2012. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016

- Allmänekologiska inventeringar i 6 stadsdelsskogar färdiga. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Allmänekologiska inventeringar i Önstensborgsskogen och kring Lövudden. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Inventering av specifika organismgrupper i stadsdelsskogar utifrån tidigare allmänekologiska inventeringar fortskrider. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2017

- Allmänekologiska inventeringar i 9 stadsdelsskogar färdiga. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Inventering av specifika organismgrupper i stadsdelsskogar utifrån tidigare allmänekologiska inventeringar fortskrider. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Uppföljande inventeringar av specifika organismgrupper i Önstensborgsskogen och kring Lövudden. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2018

- Inventering av specifika organismgrupper i stadsdelsskogar utifrån tidigare allmänekologiska inventeringar fortskrider. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Uppföljande inventeringar av specifika organismgrupper i Önstensborgsskogen och kring Lövudden fortskrider. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

Värdering

2016

- Värdering av 4 av 9 stadsdelsskogar utifrån naturvärden. (**Ansvar:** Tk.)

- 2017
- Värdering av 6 av 9 stadsdelsskogar utifrån naturvärden. (**Ansvar:** Tk.)

- 2018
- Värdering av 9 av 9 stadsdelsskogar utifrån naturvärden. (**Ansvar:** Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

- 2016
- Frihugg 10 jätteträd. (**Ansvar:** Tk)

- 2017
- Skötselanvisningar för 4 av 9 stadsdelsskogar färdiga. (**Ansvar:** Tk)
 - Frihugg 10 jätteträd. (**Ansvar:** Tk)

- 2018
- Skötselanvisningar för 6 av 9 stadsdelsskogar färdiga. (**Ansvar:** Tk)
 - Frihugg 10 jätteträd. (**Ansvar:** Tk)

Skydd

- 2018
- Utredning om vilka stadsdelsskogar och miljöer med jätteträd som behöver skyddas. (**Ansvar:** Tk.)

Efter 2018

- Utredning av eventuellt skydd av Önstensborgsskogen och skogen kring Lövudden. (**Ansvar:** Tk, Kiff)

Mål 2.3 Kulturvärden i naturskogar ägda av staden ska bevaras och stärkas. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

- 2016
- Genomgång av stadsdelsskogarna för att avgöra var det är meningsfullt att genomföra inventeringar av kulturhistoriska spår. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)
 - Upphandling av inventerare. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

- 2017
- Inventering av kulturhistoriska spår i en stadsdelsskog med omgivande närskog. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult.)

- 2018
- Inventering av kulturhistoriska spår i en stadsdelsskog med omgivande närskog. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult.)
 - Prioritera vad som ska bevaras och synliggöras. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

Värdering

- 2017
- Prioritera vad som ska lyftas fram i informationsprogram. (**Ansvar:** Kiff, Tk)

- 2018
- Utvärdering av inventeringar av kulturhistoriska spår i stadsdelsskogar. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

- 2018
- Skötselplaner justeras efter resultat av inventeringar. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)
 - Informationsprogram för kulturhistoriska spår i inventerad stadsdelsskog med omgivande närskog. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

Efter 2018

- Utredning av skydd för särskilt värdefulla områden (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

Mål 2.4: Kulturvärden i natur- och rekreationsskog som varken är tätortsnära eller i reservat ska bevaras och stärkas. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

- 2017
- Ta fram underlag vad gäller kulturhistoriska spår i Önstensborgsskogen och kring Lövudden. (**Ansvar:** Kiff, Tk.)

- 2018
- Fältinventering av områden efter genomgång av känt material. Kulturvärdesinventering i Önstensborgsskogen och kring Lövudden. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult.)

Efter 2018

- Ta fram informationsprogram om kulturspår i Önstensborgsskogen och kring Lövudden. (**Ansvar:** Kiff, Tk)

3. Våtmarker

Målsättning: Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av biologiska och kulturella värden kopplade till våtmarker och småvatten.

För att situationen för våtmarksberoende organismer ska förbättras, behövs restaurering, återskapande och nyanläggning av våtmarker.

Mål 3.1 Bevara befintliga våtmarker (<1 ha) och restaurera eller tillskapa minst 50 ha våtmark. **Basår:** 2010. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016

- Upphandling av konsult. (**Ansvar:** Tk)

2017

- Påbörja inventering av var man kan anlägga och restaurera våtmarker. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2017

- Avsluta inventering av var man kan anlägga och restaurera våtmarker. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

Värdering

2018

- Prioritera vilka våtmarker som ska restaureras/tillskapas och/eller skyddas. (**Ansvar:** Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018

- Påbörja anläggning och skötsel. (**Ansvar:** Tk. **Utförare** av anläggning: entreprenör.)

Efter 2018

- Arbetet med att anläggning och skötsel fortskrider. (**Ansvar:** Tk)
- Eventuellt skydd av våtmarker utreds. (**Ansvar:** Tk)

Mål 3.2 Minst 25 småvatten (50 m²–1 ha) ska anläggas fram till år 2020. **Basår:** 2009. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016

- Upphandling av konsult (**Ansvar:** Tk.)

2017

- Inventering av lämpliga lägen för småvatten påbörjas. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2018

- Inventering av lämpliga lägen för småvatten avslutas. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

Värdering

2018

- Prioritera var småvatten ska anläggas (**Ansvar:** Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018

- Anlägg småvatten. (**Ansvar:** Tk. **Utförare** av anläggning: konsult. **Utförare** av skötsel: Tk, eller annan förvaltning)

Efter 2018

- Arbetet med att anlägga och sköta småvatten fortskrider. (**Ansvar:** Tk)

Mål 3.3 Höj upplevelsevärdena (biologiska och kulturella) vid minst tre befintliga våtmarker och tre småvatten. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2018

- Inventera var man har möjlighet att få höga upplevelsevärden vid våtmarker och småvatten. (**Ansvar:** Tk.)

Inventering/utredning

2018

- Prioritera var småvatten ska anläggas. (**Ansvar:** Tk)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018

- Besöksanläggningar etc. anläggs i samband med att småvatten och våtmarker anläggs. (**Ansvar:** Tk. **Utförare** av anläggning: entreprenör. **Utförare** av skötsel: Tk?)

Efter 2018

- Fortsatt arbete med besöksanläggningar. (**Ansvar:** Tk)

4. Sjöar och vattendrag

Målsättning: Västerås ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden kopplade till sjöar och vattendrag.

De större sjöarna och vattendragen i Västerås kommun behandlas i Vattenplanen. Inriktningen i den här planen, är att värna de värden kopplade till sjöar och vattendrag som inte tas upp i Vattendirektivet, och därför inte är de primära objekten för åtgärder i Vattenplanen. Vandringshinder vid mindre vattendrag, såsom kulverterade utlopp från bäckar till Mälaren, och vandringshinder vid vägkorsningar i form av trånga och, ur djursynpunkt, feldesignade vägtrummor.

Mål 4.1: Fria vandringsvägar och gynnsamma biotoper för djur i och längsmed vattendrag. **Basår:** 2010. **Målar:** 2027.

Inventering/utredning

2018

- Inventera felande länkar och biotoper i vattendrag i kommunen som inte omfattas av Vattenplanen – vattendrag som korsas av vägar och mindre, tätortsnära vattendrag. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult)

Efter 2018

- Prioritering av vilka felande länkar och biotoper som ska åtgärdas (**Ansvar:** Tk)
- Tillskapande av fria vandringsvägar, med hänsyn taget till kulturhistoriska värden. (**Ansvar:** Tk)
- Förbättra biotoper i och längsmed vattendrag. (**Ansvar:** Tk)
- Planera och genomför åtgärder (**Ansvar:** Tk)

Mål 4.2: Värna och utveckla kulturhistoriska värden vid sjöar och vattendrag. **Basår:** 2015. **Målar:** 2020.

Inventering/utredning

2017

- Sammanställa information som finns om kulturhistoriska värden vid sjöar och vattendrag. (**Ansvar:** Kiff, Tk **Utförare:** stadsantikvarie)
- Upphandling av konsult. (**Ansvar:** Kiff, Tk)

2018

- Kompletterande inventeringar av kulturhistoriska värden vid sjöar och vattendrag. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult)

Efter 2018

- Värderingar och prioriteringar – jämför med resultat av naturvärdesinventering. (mål 4:3) (**Ansvar:** Kiff, Tk)
- Åtgärder påbörjas. (**Ansvar:** Kiff, Tk)

Mål 4.3: Värna och utveckla naturvärden i och vid sötvattensmiljöer. **Basår:** 2015. **Målar:** 2020.

Inventering/utredning

2017

- Sammanställning av vad som redan är känt vad gäller naturvärden i sötvattensmiljöer. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2018

- Kompletterande inventeringar. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

Efter 2018

- Värderingar och prioriteringar – jämför med resultat av kulturvärdesinventering. (mål 4:2) . (**Ansvar:** Kiff, Tk)
- Åtgärder påbörjas. (**Ansvar:** Kiff, Tk)

5. Skyddade områden

Målsättning: De natur- och kulturreservat som förvaltas av Västerås stad ska ha en gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden.

Den skyddsform som vi i första hand behandlar i den här planen är reservat. I Västerås kommun finns ett tjugotal reservat. Västerås stad förvaltar sju av dessa:

- Johannisbergs naturreservat
- Hästhalmarnas naturreservat (inklusive Amundsgrund och Kattskär)
- Frösåkers naturreservat
- Badelunda naturreservat
- Sundängens naturreservat
- Björnöns naturreservat
- Gäddeholms kulturreservat

Samtliga naturreservat är statliga. Gäddeholms kulturreservat är kommunalt.

Det är viktigt att staden har en god förvaltning av de reservat staden har ansvar för. De ska utvecklas på ett positivt sätt, så att många människor besöker reservaten. Det är också viktigt att områden med riktigt höga värden skyddas.

I Västerås var c:a 14 % av arealen skyddad (som naturreservat eller skogliga biotopskyddsområden) i december 2015, vilket är över riksgenomsnittet på 10,4 %. Räkna man endast landytan, var 6,7 % skyddad, vilket är under riksgenomsnittet på 11 %. (Stora delar av de statligt skyddade arealerna inom kommunen ligger på Mälarsjöarna, där det omgivande vattnet räknas med i reservatet). Vad gäller skyddad tätortsnära natur, är i genomsnitt 6 % av ytan skyddad i Sveriges tio största städer. Här skiljer Västerås och Malmö ut sig genom att nästan inte ha några skyddade områden alls. Invånarna i Västmanland bor också något längre från närmsta naturreservat (i genomsnitt 3,5 km) än den genomsnittliga svensken (2,9 km).

De områden som, med nu tillgänglig information, verkar ha tillräckligt höga värden för att skyddas som reservat är Vedboskogen (som har mycket höga värden knutna till bl.a. äldre tallskog) och området väster och norr om Johannisbergs naturreservat – Önstensborgsskogen och Lövudden, som har höga landskapsvärden och unika kulturhistoriska lämningar (förutom resterna av en fornborg finns här mycket välbevarade fossila åkrar från medeltiden). Båda områdena ligger tätortsnära och ger stora möjligheter till rekreation, samt ett ökat intresse för det västmanländska landskapets natur- och kulturvärden.

Mål 5:1: Samtliga 7 reservat som Västerås stad förvaltar ska ha en för natur-, kultur- och upplevelsevärden gynnsam skötsel och aktuella skötselplaner. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Inventering/utredning

2016

- Allmänekologisk inventering i Badelunda naturreservat. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Inventeringar av utvalda organismgrupper i Frösåkers naturreservat. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

2017

- Allmänekologisk inventering i Björnöns naturreservat. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Inventeringar av utvalda organismgrupper i Badelunda naturreservat. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)

- Kulturgeografisk inventering i Frösåkers naturreservat. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult.)

2018

- Allmänekologisk inventering i Sundängens naturreservat. Allmänekologisk inventering i alla reservat färdig. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Inventeringar av utvalda organismgrupper i Björnöns naturreservat. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsult.)
- Kulturgeografisk inventering i Badelunda naturreservat. (**Ansvar:** Kiff, Tk. **Utförare:** konsult.)

Skötsel

2018

- Uppdatera skötselplan för Frösåker. (**Ansvar:** Tk och/eller Länsstyrelsen)
- Genomför skötsel på Frösåker utifrån skötselplaner. (**Ansvar:** Tk)
- Upprätta informationsprogram för Frösåkers naturreservat.

Mål 5:2: Bilda minst ett reservat, eller utöka ett befintligt, på kommunal mark. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Inventering

Inventeringar som utförs för ängs- och betesmarker, skog, våtmarker samt sjöar och vattendrag ligger till grund för beslut om reservatsbildning.

Värdering

2016

- Undersök möjligheterna att bilda naturreservat i Vedboskogen och Önstensborgsskogen–Lövudden.

2018

- Undersök möjligheterna att ge långsiktigt skydd för värdefulla vattenmiljöer (jämför mål 4.3).

Skötsel

2017

- Upprätta skötselplaner (**Ansvar:** Tk.)

Skydd

2018

- Bilda eller utöka minst ett reservat. (**Ansvar:** Tk.)

6. Grönstruktur i tätort

Målsättning: Natur- och kulturvärden ska värnas och utvecklas i Västerås tätortsnära grönstruktur.

Inom Västerås tätort finns naturområden, parker och aktivitetsytor, men också grönytor för spontan lek, idrottsutövning och picknick. Bland grönytorna finns också ytor som har blivit över – smala grasmattor mellan cykelväg och bilväg, eller mellan vattendrag och järnväg, delar av parker som har blivit lite bortglömda – ytor som inte nyttjas av människor, men som heller inte är lämpliga för exploatering. En del av dessa hyser naturvärden som kan stärkas, andra har potential för ökade naturvärden. Genom att exempelvis slå gräs mer sällan, men transportera bort materialet, genom att så in ängsblommor, samt skapa äggläggnings- och övervintningsmiljöer, genom att tillskapa småvatten och lägga upp sandhögar och kvalitativ död ved. Förutom att man på detta sätt kan förbättra möjligheterna för arter som är hotade i många olika typer av naturmiljöer, ger det tätortsnära läget också stora möjligheter till informations spridning och folkbildning. Det kan öka upplevelsevärde i parkmiljöer som annars kan upplevas som restytor.

Mål 6:1 Gynnsam utveckling av natur- och kulturvärden på kommunal mark som i Grönstrukturplanen utpekats som värdefull eller mycket värdefull. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Värdering

2017

- Genomgång av Grönstrukturplanen för att utreda var det behövs skötsel och skydd. (**Ansvar:** Tk.)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018

- Upprätta skötselplaner. Gör prioriteringar av skötsel. (**Ansvar:** Tk, Kiff, Fk.)

Efter 2018

- Områdena ska skötas enligt upprättade planer och rutiner. (**Ansvar:** Tk, Kiff, Fk.)
- Välj ut områden som bör skyddas (**Ansvar:** Tk).

Mål 6:2 Värna och utveckla natur- och kulturvärden i tätortsnära grönområden av park- och rekreations-

karaktär, så långt möjligt utan att inkräkta på områdenas primära syften. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Inventering/utredning

2016:

- Genomför en workshop där vi utreder vilka värden vi känner till eller anar att vi har, och var vi skulle kunna utveckla naturvärden på grönytor (deltagare: biolog, vattensamordnare, stadsantikvarie, ekolog, landskapsingenjörer, landskapsarkitekter) (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

2017:

- Genomför en workshop där vi utreder vilka värden vi känner till eller anar att vi har, och var vi skulle kunna utveckla naturvärden på grönytor (deltagare: biolog, vattensamordnare, ekolog, stadsantikvarie, landskapsingenjörer, landskapsarkitekter) (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

2018:

- Genomför en workshop där vi utreder vilka värden vi känner till eller anar att vi har, och var vi skulle kunna utveckla naturvärden på grönytor (deltagare: biolog, vattensamordnare, ekolog, stadsantikvarie, landskapsingenjörer, landskapsarkitekter) (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

Värdering

2016

- Gör en prioritering av vilka åtgärder som bör genomföras och var. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

2017

- Gör en prioritering av vilka åtgärder som bör genomföras och var. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

2018

- Gör en prioritering av vilka åtgärder som bör genomföras och var. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** Park- och naturenheten.)

Skötsel/fysiska åtgärder

2016

- Upprätta planer för arbetet och genomför två projekt. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsulter.)

2017

- Upprätta planer för arbetet och genomför två projekt. (**Ansvar:** Tk. **Utförare:** konsulter.)

2018

- Upprätta planer för arbetet och genomför två projekt. (Ansvar: Tk. Utförare: konsulter.)

Efter 2018

- Utvärdera arbetet och fortsätt. (Ansvar: Tk.)

7. Ansvarsarter och ansvarsmiljöer

Målsättning: Hejda förlusten av arter, biotoper och kulturmiljöer som Västerås har ett särskilt ansvar för.

Vid en nationell kampanj i samband med att FN 2010 utlyste det internationella året för biologisk mångfald, blev Västerås av miljöministern Andreas Carlgren tilldelad ögonfläcksbocken (*Mesosa curculionoides*) som en art att ta särskilt ansvar för. Det har inte gjorts några fynd av ögonfläcksbock på kommunal mark under de senaste decennierna. Det är förmodligen lämpligt att även ha några kommunala ansvarsarter med kända lokaler som kommunen råder över – särskilt om man vill att de ska fungera som ett skyltfönster för kommunens naturarbete.

Mål 7:1 Västerås ska ha minst tre ansvarsarter, två ansvarsbiotopstyper och två ansvarselement av kulturhistorisk karaktär. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Inventering/utredning

2016

- Gör en lista över arter, biotoper och kulturhistoriska element som är typiska för Västerås och som skulle gynnas av ett särskilt kommunalt ansvarstagande. (Ansvar: NKM-gruppen.)

Värdering

2016

- Välj ut vad kommunen ska ta ansvar för. (Ansvar: NKM-gruppen.)

Skötsel/fysiska åtgärder

2017

- Formulera ansvarsstrategier för valda ansvarsarter. (Ansvar: Tk, Kiff.)

2018

- Påbörja arbetet utifrån beslutade strategier. (Ansvar: Tk, Kiff.)

- Genomför informationsprogram. (Ansvar: Tk, Kiff.)

Skydd

2018

- Välj ut eventuella områden som bör skyddas (Tk, Kiff).

Efter 2018

- Skydda vid behov särskilt värdefulla områden. (Ansvar: Kf.)

8. Invasiva främmande arter

Målsättning: Spridning av invasiva främmande arter i Västerås ska hejdas.

I Västerås pågår bekämpning av sjögull, i samarbete med Eskilstuna kommun, och kommunen tar också varje år bort jättelokor som dyker upp centralt i staden längsmed Svartån. Mängden samtal från kommuninvånare om problem med jätteloka, både till Tekniska kontoret och till Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, indikerar att de utgör ett ökande problem. Noteringar i artportalen av denna liksom av andra invasiva arter är få i jämförelse med vad både tjänstemän vid kommunen och den bekymrade allmänheten har iakttagit. Det behövs därför ett samlat grepp mot invasiva arter – inventeringar, bekämpningsplaner, samt effektiv bekämpning.

Mål 8.1: Västerås stad ska ta ansvar för bekämpning och hindrande av spridning av invasiva främmande arter som det är meningsfullt och möjligt att hantera på kommunal nivå. **Basår:** 2015. **Målår:** 2020.

Inventering/utredning

2016

- Färdigställ generell strategi mot invasiva arter. (Ansvar: Tk, Mh.)
- Påbörja kartläggning av vilka invasiva arter som finns i eller hotar att komma till kommunen. (Ansvar: Tk, Mh.)
- Genomför inventering av jätteloka i kommunen. (Ansvar: Tk. Utförare: Konsult.)

2017

- Färdigställ kartläggning av vilka invasiva arter som finns i eller hotar att komma till kommunen (Ansvar: Tk, Mh.)

Värdering

2017

- Välj arter/grupper av arter för vilkas bekämpning kommunen kan ta ansvar. (Ansvar: Tk, Mh). Eventuellt LONA-projekt.

Skötsel/fysiska åtgärder

2016

- Bekämpningsplan mot jätteloka. . (Ansvar: Tk. Utförare: Konsult.)

2017

- Påbörja bekämpning av jätteloka. . (Ansvar: Tk.

2018

- Planer för bekämpande av främmande invasiva arter påbörjas. (Ansvar: Tk, Mh.)
- Planer för bekämpande av invasiva främmande arter färdigställs. Åtgärder genomförs. (Ansvar: Tk, Mh.) Eventuellt LONA-projekt.

Efter 2018

- Utbredningen av de arter som kommunen har tagit ansvar för ökar inte.

9. Ekosystemtjänster

Målsättning: Västerås stad ska ta tillvara och utveckla ekosystemtjänster.

Eftersom begreppet ekosystemtjänster är mycket svårhanterligt, och eftersom man inte i någon högre utsträckning har arbetat med det tidigare, är det i första hand viktigt att öka kunskapen om ekosystemtjänster bland politiker och tjänstemän i kommunen. Detta kan i nästa steg leda till att man vidtar vissa åtgärder eller ändrar förhållningssätt vid kommunal verksamhet.

Mål 9.1 Västerås stad ska ha ett kunskapsunderlag för att bevara och utveckla ekosystemtjänster i kommunen. **Basår:** 2015. **Målar:** 2020.

Åtgärder:

Inventering/utredning

2016

- Höj kunskapsnivån angående ekosystemtjänster i kommunen. (Ansvar: Tk, i samar-

bete med andra förvaltningar. **Utförare:** konsult).

Värdering

2017

- Utvärdera om det behövs särskilda åtgärder utöver de som redan görs, och i vilka planer, eller om det finns vissa frågor som bör väckas. (Ansvar: NKM-gruppen)

Skötsel/fysiska åtgärder

2018

- Genomför åtgärder.

Referenser

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Eide, W. (red.) 2014. *Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Ekman, T. 2007. *Lantraser i genbank*. Jordbruksverket. Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Emanuelsson, U. 2009. *Europeiska kulturlandskap. Hur människan format Europas natur*. Formas.

Jordbruksverket 2011. *Lantrasbevarande. Biologisk mångfald för framtiden*. Jordbruksinformation 160–2011.

Kulturnämnden 2015. *Västerås stads program för kultur*. Västerås stad.

Levenskog, P. 2008. *Skyddsvärda träd i Skånes kulturlandskap 2006–2007*. Länsstyrelserapport 2008:20. Länsstyrelsen i Skåne län.

Millennium Ecosystem Assessment, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. Island Press, Washington, DC.

Myndigheten för kulturanalys 2016. *Kulturmiljöstatistik*. Kulturfakta 2012:2. http://www.kulturanalys.se/vvp-content/uploads/2016/11/Kulturmiljöstatistik.-Kulturfakta-20162-2_webb.pdf

Naturvårdsverket 2008. *Nationell strategi och handlingsplan för främmande arter och genotyper*. Rapport 5910.

Naturvårdsverket 2010. *Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå*. Rapport 6379. Författare: Anders Haglund.

Naturvårdsverket 2012. *De svenska miljömålen – en introduktion*.

Naturvårdsverket 2015a. *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2015*. Rapport 6661. Mars 2015. Naturvårdsverket.

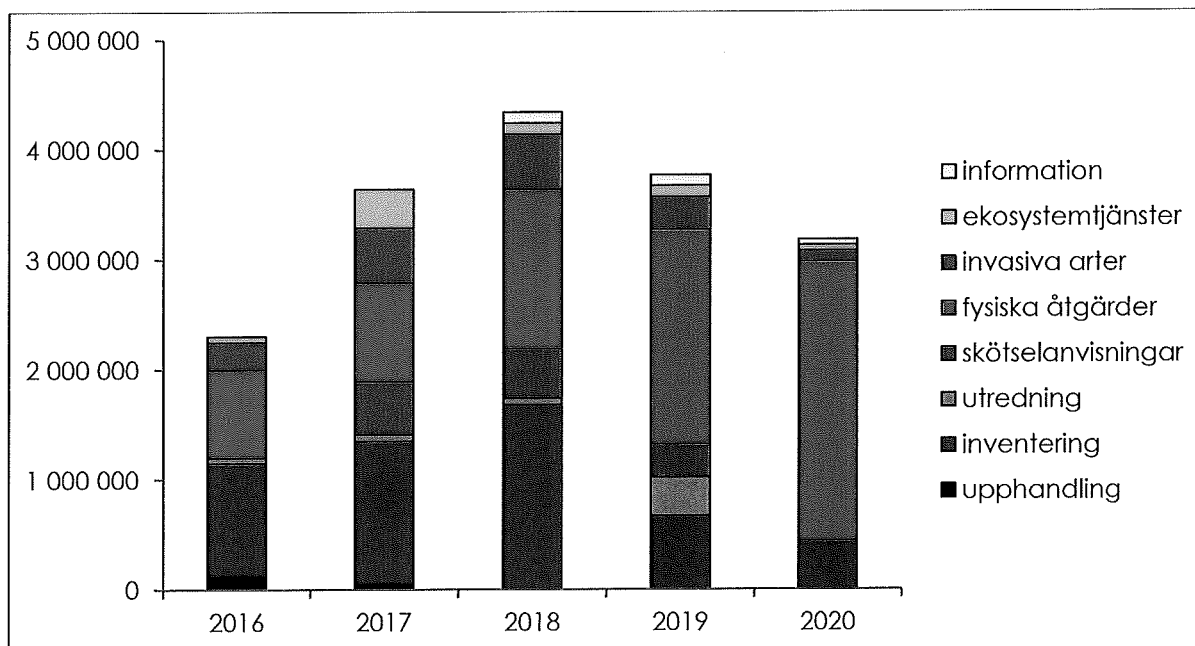
Naturvårdsverket 2015b. *Mål i sikte. Analys och bedömning av de 16 miljö kvalitetsmålen i fördjupad utvärdering*. Rapport 6662. Maj 2015. Naturvårdsverket.

- Naturvårdsverket 2015c. *Riktlinjer för regionala handlingsplaner för grön infrastruktur*. (Ingår i regeringsuppdrag (M2014/1948/Nm) 15-09-14.
- NE <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ansvarsart> Artikeln "Ansvarsart" i *Nationalencyklopedin*.
- Pärtel M, Bruun HH, Sammul M. 2005. Biodiversity in temperate European grasslands: origin and conservation. Integrating efficient grassland Farming and Biodiversity. *Proceedings of the 13th International Occasional Symposium of the European Grassland Federation Tartu, Estonia 29-31 August 2005*. (Utg. R. Lillak, R. Viirtalt, A. Linke, & V. Geherman).
- Regeringen 2005. *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag*. Regeringens proposition 2004/05:150.
- Riksantikvarieämbetet 2014. *Biologiskt kulturarv – växande historia*. Riksantikvarieämbetet och Centrum för biologisk mångfald.
- Sandström, J., Bjelke, U., Carlberg, T. & Sundberg, S. 2015. *Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken Rapport 17. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Skogsstyrelsen 2015. *Hänsynen till forn- och kultur lämningar. Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2014*. Rapport 7
- Statistiska centralbyrån 2016. *Skyddad natur, 31 december 2015*. Sveriges officiella statistik. Statistiska meddelanden. MI 41 SM 1601.
- Västerås stad 2004. *Miljöprogram*. (Antaget av kommunfullmäktige 12 maj 2005.)

Ekonomi

Den ekonomiska kalkylen nedan (Figur 1) är en approximation, särskilt för de senare åren, men visar hur initialkostnaderna fr.a. är riktade mot inventeringar, och att det därefter främst är fysiska åtgärder som kommer att kosta. Eftersom det behövs en re-

jäl upprustning av många naturområden, är det troligt att även denna kostnad kommer att minska efter några år, då de fysiska åtgärderna till stor del kommer att utgöras av löpande skötsel.

Figur1: Kostnader för att realisera handlingsplanen för natur- och kulturmiljö, fördelade på kostadslag och år.

Ord- och begreppsförklaringar

Biologisk mångfald – Variation av naturtyper och arter, samt även genetisk variation inom arter.³⁴

Blå bård Området mellan vassbälte och land. Uppstår spontant på betade strandängar, om djuren betar en bit ut i vattnet, och kan också förstärkas genom olika typer av åtgärder, såsom tuvfräsning och skörd av vass. Den blå bården är viktig för många djur, exempelvis fiskyngel och insektslarver, då det grunda vattnet är varmt och svårtillgängligt för större rovfiskar. Den blå bården drar också till sig många vadarfåglar, som äter av insektslarver och yngel.

Ekosystemtjänst – ett vitt begrepp som kan sammanfattas som ”nyttor som människan har av naturen”.³⁵ Som exempel kan nämnas vilda pollinerande insekter, rent dricksvatten vatten och växtlighetens luftrenande funktion i stadsmiljö.

Fragmentering – Uppdelning av större, sammanhängande biologiskt viktiga områden i mindre fragment – bland annat ett resultat av det moderna jordbruket, där fragmenten av magra betesmarker blir allt färre, mindre och mer isolerade från varandra. Detta innebär dels habitatförlust, genom att den totala ytan är mindre, dels isolering, om avstånden mellan fragmenten är alltför stora, dels för att individer ska kunna flytta mellan fragmenten om miljön tillfälligt försämras i det fragment där de befinner sig, dels för att de ska kunna träffa artfränder att fortplanta sig med. Vilken grad av fragmentering som är skadlig beror på vilken art det gäller.

Habitat – En miljö som är viktig för en viss art.

Habitatförlust – Förlust av en miljö som är viktig för en viss art. Kalavverkning innebär exempelvis habitatförlust för många fåglar och insekter som är beroende av stående träd, men inte för älgar, som gynnas av de nya plantor som kommer upp efter avverkningen, både spontansådda och planterade.

Jätteträd – Träd som är skyddsvärda genom sin storlek. Det finns lite olika uppgifter om hur stort ett jätteträd behöver vara, och ofta skiftar måtten mellan trädslag. Vid Länsstyrelsen i Skåne har man valt att betrakta alla träd med en diameter på över en meter i brösthöjd som jätteträd.³⁶ Vi ansluter oss till denna definition, men arbetar samtidigt med att värna och gynna även mindre träd, särskilt om de har andra skyddsvärda egenskaper, såsom bohål för fåglar, eller om de är döda.

Kulturhistoriska spår – en kombination av biologiskt kulturarv, såsom hamlade träd eller gamla fruktträd, och av kulturhistoriska lämningar i naturen, såsom gamla torpgrunder eller fossila åkrar.

Monokultur – en odling med endast en växtart, exempelvis en veteåker eller en granodling

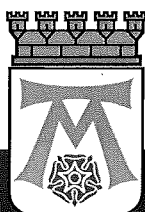
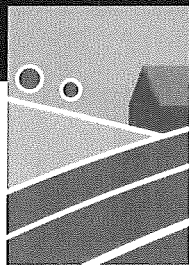
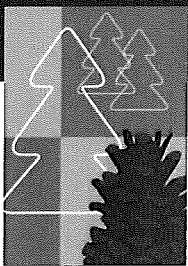
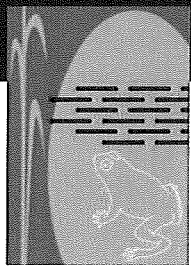
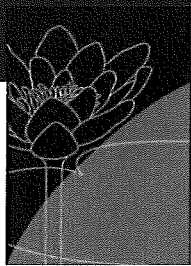
Population En grupp individer av samma art inom vilken individerna fortplantar sig.

Rödlistning – En klassificering av arter utifrån hur stor risken är att de ska dö ut. Den svenska rödlistan utarbetas av ArtDatabanken. Den uppdateras vart femte år och fastställs av Naturvårdsverket. Den senaste rödlistan färdigställdes 2015.

³⁴ Läs mer om biologisk mångfald på Naturvårdsverkets hemsida: <http://naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/> och på Nationalnyckeln hemsida: http://www.nationalnyckeln.se/sv/biologisk_mangfald/

³⁵ "Ecosystem services are the benefits people obtain from ecosystems." (Millennium Ecosystem Assessment 2005.)

³⁶ Levenskog 2008.

VÄSTERÅS STAD

Samrådsredogörelse – Reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås 2010-2020

Remiss av reviderad version av ”Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås”.

Handlingsplanen godkändes av Kommunstyrelsen 2010.

Revideringen påbörjades 2015.

Den reviderade planen skickades ut på remiss i juni 2016.

Remissvar har inkommit från följande:

Byggnadsnämnden/Stadsbyggnadsförvaltningen – se nedan!

Fastighetsnämnden/Fastighetsdelegationen, Fastighetskontoret – se nedan!

Kulturnämnden – inga kommentarer

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen – inga kommentarer

Mälarenergi – inga kommentarer

Nämnden för idrott och friluftsliv – inga kommentarer

Service, fritid, entreprenad – inga kommentarer

Tekniska nämnden – se nedan!

Länsstyrelsen – se nedan!

Naturskyddsföreningen i Västerås – se nedan!

Västmanlands ornitologiska förening se nedan!

Samtliga svar kommenteras nedan, och justeringar har i de flesta fall även gjorts i planen.

Bifogas:

NKM-plan med ändringar gjorda efter genomgång av remissvaren samt efter redogörelse för Styrgruppen 20 januari 2017.

Kerstin Isaksson

Tekniska kontoret

Den 6 februari 2017.

Byggnadsnämnden

Beslut om budgetmedel till föreslagna åtgärder i handlingsplanen saknas. Det bör därför tydligt framgå i handlingsplanen att åtgärdsförslag, ambitionsnivå och tidplan kan förändras.

Kommentar: Tillägg, under "Tidplan": "Handlingsplanens genomförandetakt är beroende av de ekonomiska ramar som fastställs i kommunfullmäktiges beslut om årsplan för respektive år."

Den reviderade handlingsplanen saknar avvägning mellan naturvårds- och exploateringsintressen. Ett förtydligande kring detta behövs.

Kommentar: Denna typ av avvägning görs i andra planer, såsom Översiktsplanen och detaljplaner, bl.a. Grönstrukturplanen är ett underlag för denna typ av beslut, medan NKM-planen fr.a. är ett arbetsredskap för dem som arbetar med natur- och kulturmiljöfrågor. Efter justeringar i kapitlet "Kopplingar till och gränsdragningar gentemot andra kommunala planer" framgår det tydligare hur Natur- och kulturmiljöplanen förhåller sig till andra planer.

Det bör framgå i handlingsplanen till vem den årliga uppföljningen av mål och åtgärder i handlingsplanen ska redovisas.

Kommentar: Stratsam och KS. (Tillägg under "Uppföljning")

Förtydliga eller exemplifiera gärna vad som menas med kulturhistoriska spår.

Kommentar: Detta har förtydligats i texten under "Tillståndet i miljön" samt i en lista med ord- och begreppsförklaringar i slutet av dokumentet.

Lyft fram syftet med att utöka eller skapa ett nytt kommunalt reservat och ifall det redan finns utvalda områden.

Kommentar: Tillägg i texten med förklaringar av vikten av att skydda natur på lokal nivå (hänvisningar till SCB samt till Västerås stads Miljöprogram). På s. 18 nämns tänkta områden: "Undersök möjligheterna att bilda naturreservat i Vedboskogen och Önstensborgsskogen–Lövudden."

Tydliggör syfte och hur processen kring framtagandet av vilka arter som kommunen ska ta ansvar för ska gå till, då det kan vara en viktig del i att visa upp kommunens naturarbete.

Kommentar: Se NKM-planen s. 11, vänster kolumn, sista stycket – där framgår syftet.

Avsnittet om skogsbruk, som är en väsentlig näring och av stor vikt för en hållbar utveckling, får inte beskrivas på det negativa sätt som sker i remissutgåvan. Skogen är inte hotad. Skogsbruket är styrt av lagar och förordningar och står under uppsikt av Skogsstyrelsen.

Kommentar: Omformulering görs i planen. Utökas med hänvisningar och förklaringar.

I handlingsplanen bör det tydligt framgå om det är några, och i så fall vilka, föreslagna mål och åtgärder som även omfattar icke kommunal mark.

Kommentar: Nästan inga åtgärder berör icke kommunal mark. Det som kan komma i fråga är exempelvis förbättrade besöksmöjligheter vid mycket populära naturområden (ex. parkering vid Frövisjön) eller samarbete med privata markägare vid bekämpning av invasiva arter. (Tillägg under "Reviderad handlingsplan.")

När det gäller invasiva arter saknas mål och åtgärder för ett fungerande samarbete med privata markägare och Länsstyrelsen samt hur ansvaret fördelas.

Kommentar: Arbetet med att bekämpa invasiva arter är under uppbyggnad, och därför är det ännu inte klart hur samarbetet ska utformas.

Bilaga med åtgärder som är tänkta att utföras efter år 2018 var tyvärr inte med i utskicket.

Kommentar: Excel-dokumentet är en bilaga till planen, som är tänkt att användas av dem som arbetar med åtgärderna. Bilagan var inte med i utskicket, eftersom den är mycket stor och ohanterlig, och svårläst för utomstående. Missen var snarast, att det inte framgår att bilagan inte var tänkt att skickas ut med planen. Målen är desamma – det är fr.a. åtgärderna som byggs på, och eftersom arbetet är svåröversäglbart, är åtgärder långt fram i tiden mycket osäkra.

Fastighetsnämnden/Fastighetsdelegationen, Fastighetskontoret

Fastighetsnämnden beslutade den 25 augusti 2016 att delegera till fastighetsdelegationen att fatta beslut i ärendet.

Fastighetskontoret har i reviderad skrivelse den 26 augusti 2016 yttrat sig i ärendet. Yttrandet har godkänts av Fastighetsnämnden.

Två yrkanden, varav ett avslaget, nämligen nummer 2 nedan.

1. att yttrandet kompletteras med att bättre samstämmighet mellan stadens olika handlingsplaner behövs avseende utformning och åtskillnad mellan fakta, definitioner och åtgärder

Kommentar: Avsnittet om hur NKM-planen förhåller sig till andra planer har utökats och olika planers karaktär förtydligats. Vad gäller hur stadens olika handlingsplaner bör utformas bör detta kanske behandlas i någon annan instans?

2. avsnittet om skogsbruk, som är en väsentlig näring och av stor vikt för en hållbar utveckling, får inte beskrivas på det negativa sätt som sker i remissutgåvan. Skogen är inte hotad. Skogsbruket är styrt av lagar och förordningar och står under uppsikt av Skogsstyrelsen.

Kommentar: Eftersom Fastighetsnämnden avlog detta yrkande, kommenteras det inte här. Liknande kommentarer har dock kommit både från Tekniska nämnden och Byggnadsnämnden – se kommentarer till dessa!

Yttrande från Fastighetsdelegationen:

Omstruktureringen av planen har medfört ökad tydlighet och gör det lättare för läsaren att sätta sig in i situationens nuläge, vilka mål som sätts upp, och hur Staden avser nå målen.

Kommentar: Ingen kommentar.

Avvägning mellan exploatering och naturvårdsintressen: Både naturvård och exploatering är prioriterade frågor, med högt uppsatta och beslutade målsättningar. Exempelvis ska 4000 bostäder byggas under 2014-2017. En förutsättning för en fortsatt positiv utveckling av Västerås kommun är samverkan mellan de olika intressena i samhällsbyggnadsprocessen. Om konflikter uppkommer måste en avvägning göras med helheten för ögonen. Om en förlust av grönområden ska kompenseras, får bedömas från fall till fall. ”Balanseringsprinciper för natur- och kulturvärden i samband med exploatering och samhällsbyggnad” som blev antagen av Kommunfullmäktige 2015-04-09 ska ligga till grund för samverkan. Mycket värdefulla områden får i det sammanhanget identifieras, avgränsas och vid behov skyddas.

Kommentar: Detta är en avvägning som görs i andra planer (ÖP, Grönstrukturplan). I avsnittet om hur NKM-planen förhåller sig till andra planer görs en utförligare redovisning av olika typer av planer.

Stadens gröstrukturplan måste färdigställas och hinna laga kraft om den ska användas enligt handlingsplanens beskrivning, som exempelvis under handlingsplanens mål 6:1 - värdering.

Kommentar: Självklart kan vi inte arbeta utifrån värderingar som ännu inte är gjorda.

Den numera antagna ”Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås, 2016-2019” bör läggas till under avsnittet om kopplingar till andra kommunala planer. Kopplingar och gränsdragningar till klimatanpassningsplanen behöver belysas.

Kommentar: En text om Klimatanpassningsplanen har infogats i kapitlet om planer.

Innan det sätts mål om antal och storlek på nya våtmarker behöver frågan utredas närmare. Våtmarker påverkar både befintliga och kommande bostadsområden och infrastruktur, och kan ha stor inverkan på boendemiljö. Flora och fauna påverkas samtidigt som fastighetsrättsliga faktorer som nyttjanderätter, strandskydd m.m. måste beaktas. Såväl kostnader som markens beskaffenhet behöver belysas.

Kommentar: Målet i den reviderade planen är en betydande reduktion i jämförelse med versionen från 2010. Anläggning av våtmarker föregås alltid av utredningar, och det är aldrig aktuellt att anlägga våtmarker utan att först rådgöra med alla berörda parter. Inom Park- och naturenheten arbetar vi med en checklista för bildande och restaurering av våtmarker och småvatten, just för att inte missa något steg i processen.

Kommentar 2: Det finns flera olika typer av våtmarker, allt ifrån småvatten, fosfordammar och dagvattendammar till större våtmarker. Våtmarkerna kan vara viktiga för den biologiska mångfalden, fördröja eller rena vattnet och vara viktiga ur rekreationssynpunkt. Vi bör eftersträva att våtmarkerna har flera funktioner där det är möjligt. Huvudsyftet med våtmarken avgör i hög grad var den placeras och det görs naturligtvis alltid en utredning av var det finns lämpliga lägen. Majoriteten av våtmarkerna som kommer att anläggas med anledning av denna plan kommer att hamna utanför tätorterna. Tanken är också att vi ska arbeta med miljön omkring våtmarksområdena, så att utvecklingen för flora och fauna blir så positiv som möjligt, för groddjur, insektsätande fåglar, fladdermöss etc. Vad gäller småvatten, kommer vi till stora delar att koncentrera oss på att öka skogarnas vattenhållande effekter, bl.a. för att minska risken för översvämningar.

Ekonomi: Från och med första inventeringsskede måste de ekonomiska följderna som uppstår kring olika mål och delmål analyseras. Innan arbetet går vidare från inventerings/utredningsskede måste de ekonomiska effekterna redogöras för. Hur stora blir kostnaderna, när i tiden måste de läggas ut, samt klargöra vem som ska bära kostnaderna.

Kommentar: Vi kan inte räkna ut kostnaderna före inventeringarna. Inventeringar görs som underlag till bl.a. skötselplaner, medan skötselplaner är underlag för skötsel. Inventeringar, framtagande av skötselplaner och skötsel kostar alla pengar. Ju bättre kunskap vi har om var natur- och kulturvärden finns, desto bättre kan vi rikta natur- och kulturvårdsåtgärder mot områden där de gör störst nytta.

Handlingsplanen är ambitiös med stora inventeringsinsatser. Fastighetskontoret förutser att prioriteringar blir nödvändiga och förordar därvid att resurser i första hand läggs på uppdatering av grönstrukturplanen. En värdering av grönområden är centralt för att bostadsbyggnadsprocessen ska gå smidigt och för att staden ska landa i riktiga beslut och avvägningar mellan bostäder och grönområden.

Kommentar: Denna typ av avvägning görs i andra planer, såsom Översiktsplanen och detaljplaner, bl.a. Grönstrukturplanen är ett underlag för denna typ av beslut, medan NKM-planen fr.a. är ett arbetsredskap för dem som arbetar med natur- och

kulturmiljöfrågor. Efter justeringar i kapitlet "Kopplingar till och gränsdragningar gentemot andra kommunala planer" framgår det tydligare vilka funktioner olika typer av dokument har och hur NKM-planen förhåller sig till dessa.

Tekniska nämnden

Meningen ”Naturvärden återfinns nästan uteslutande i skyddade områden och i tätortsnära skog eller rekreationsskog” i stycket om skogar på sidan 13 stryks.

Kommentar: Meningen ersätts med en längre utläggning som tydligare förklarar vilka värden som finns var.

Stycket om skogar på sidan 9 skrivs om och förtydligas så att det inte påvisar negativt om svenskt skogsbruk.

Kommentar: Meningen ersätts med en längre utläggning som tydligare förklarar vilka värden som finns var. Tydligare hänvisning till ArtDatabanken - vissa typer av skogsbruk är negativt för många hotade arter och till SCB.

Språket ses över och att en ordlista upprättas vid behov så att det stämmer med syftet att ”den ska vara lätt att sätta sig in i för andra berörda”.

Kommentar: Ett förtydligande har gjorts i läsanvisningen om var man kan fördjupa sina kunskaper om natur- och kulturmiljöfrågor. Planen har även kompletterats med en lista med ord- och begreppsförklaringar.

När handlingsplanen för natur- och kulturmiljö i Västerås är beslutad av kommunstyrelsen ska handlingsplanen tas upp för genomgång på tekniska nämndens sammanträde.

Kommentar: Det gör vi gärna!

Länsstyrelsen

Ambitionen att utforma handlingsplanen som ett funktionellt arbetsdokument är bra. Det är bra att varje målsättning behandlas för sig. Ambitionen att arbeta med kulturmiljövärdena framgår i målsättningsformuleringarna.

Kommentar: Ingen kommentar.

I Mål 2.4 Kulturvärden i natur- och rekreationsskog som varken är tätortsnära eller reservat ska bevaras och stärkas. Här framgår tydligt vad som ska göras i inventeringsskedet och efter 2018. Detta är ett gott exempel på tydliga åtgärden och hur de ska genomföras. Detsamma gäller Mål 4.2 Värna och utveckla kulturhistoriska värden vid sjöar och vattendrag.

Kommentar: Ingen kommentar.

Västerås kommun är rikt på fornlämningar. Det är inte alla fornlämningsmiljöer som är väl synliga och som går att åskådliggöra för invånarna. Det finns därför flera utpekade fornvårdsobjekt i kommunen som är tänkta att vårdas, bevaras, framhävas och visas. I handlingsplanen saknas kopplingen till de utpekade fornvårdsobjekten.

Kommentar: Vi kommer att kommunicera med Länsstyrelsen i den här frågan.

Det som generellt saknas vid flera av målen är konkreta riktlinjer och åtgärden som är kopplade till kulturmiljövärdena. Som exempel kan nämnas Mål 1.1 ...kulturella värden bevaras och upplevelsevärden stärks. Det är svårt att tydligt se hur detta kommer att åtgärdas och följas upp i målet.

Kommentar: Arbetet med mål och åtgärder kopplade till kulturvärden och kulturmiljöer har i den här planen delvis karaktär av metodutveckling och det kan komma att dröja innan man ser några effekter, men tanken är skötsel kring kulturmiljöer i kombination med information förhöjer upplevelsen.

Det hade varit bra om begreppen kulturella värden och kulturvärden hade definierats. Det är svårt att avgöra om det är kulturmiljöerna som avses eller inte. Det skulle underlätta om endast ett väldefinierat begrepp användes så att inga missuppfattningar uppstår.

Kommentar: Under "Tillståndet i miljön" har det gjorts ett tillägg om biologiskt kulturarv, liksom i listan med ord- och begreppsförklaringar.

Rent generellt har handlingsplanen blivit mer konkret och uppföljningsbar vilket gynnar både tjänstemän och naturmiljö. De mål som angavs i planen 2010 var mer vaga och svåra att följa upp.

Kommentar: Ingen kommentar.

Länsstyrelsen har svårt att ge några speciella synpunkter på själva målen då tex: "frihugga 10 jätteträd" beror helt på var man gör dessa åtgärder. En definition av hur Västerås stad klassar ett jätteträd saknas dessutom.

Kommentar: Läger till en definition i listan med ord- och begreppsförklaringar.

Länsstyrelsen förutsätter att kommunen för en dialog om en del av de åtgärder som hänger ihop med länsstyrelsens verksamhet, tex skyddsvärda träd såsom jätteträd.

Kommentar: Självklart!

Länsstyrelsen ser positivt att få bli involverade i arbetet med åtgärder för hotade arter och reservatsbildning.

Kommentar: Ingen kommentar.

För att få en bättre förståelse av vad planen har att utgå ifrån hade det underlättat med kartor som visar var kommunens mark med värdefulla områden finns, tex liknande en karta från grönstrukturplanen.

Kommentar: Planen syftar delvis till att utnyttja i denna typ av kartor. I övrigt, se Grönstrukturplanen och oreviderad plan. Vi tar också med oss kommentaren inför framtida revideringar av planen.

Det hade även varit bra med en delrapport om hur arbetet har gått sedan 2010 för att få en överblick.

Kommentar: För Västerås stads arbete med natur- och kulturmiljöer, se verksamhetsberättelser från berörda nämnder och förvaltningar, i första hand Tekniska kontoret och Kultur- idrott- och fritidsförvaltningen. Det är vår förhoppning att den nya planens utformning ska göra det lättare att redovisa natur- och kulturmiljöarbetet.

Länsstyrelsen önskar att misteln behandlas i rapporten med tanke på att det finns en stor population i staden och den är fridlyst.

Kommentar: NKM-gruppen har diskuterat misteln som en möjlig ansvarsart.

Länsstyrelsen efterlyser bilagan för de åtgärder som är tänkta att utföras efter 2018.

Kommentar: Excel-dokumentet är en bilaga till planen, som är tänkt att användas av dem som arbetar med åtgärderna. Bilagan var inte med i utskicket, eftersom den är mycket stor och ohanterlig, och svåräst för utomstående. Missen var snarast, att det inte framgår att bilagan inte var tänkt att skickas ut med planen. Målen är desamma – det är fr.a. åtgärderna som byggs på, och eftersom arbetet är svåröversägbart, är åtgärder långt fram i tiden mycket osäkra.

Naturskyddsföreningen

Fem av Naturskyddsföreningens punkter (H, K, W, X och Å) berör på ett eller annat sätt Björnön, avverkningarna där 2006–2007, flygplatsens vara eller inte vara, eller planprogrammet för Björnön. Detta är viktiga frågor som inte direkt kan behandlas inom ramen för Natur- och kulturmiljöplanen. Punkterna som gäller Björnön och kommentarerna till dessa finns samlade nedan (efter punkt Å).

A. En generell kommentar är att kapitel och avsnitt borde vara numrerade. Detta underlättar läsning och hänvisningar.

Kommentar: Vi tar med oss denna kommentar inför kommande revideringar av planen.

B. NF anser att det saknas ett mål med planen nämligen: ”Främja kommuninvånarnas intresse och förståelse för naturens och den biologiska mångfaldens betydelse”. Människan är en del av naturen och jordens ekosystem och ”inte herre över den”. Vi har ett ansvar att bruka och förvalta naturen och naturresurserna på ett långsiktigt gynnsamt och hållbart sätt, inte att förbruka dem.

Kommentar: Kommunikation och folkbildning är ett mål som finns integrerat i planen.

Det kan komma att framhållas tydligare i kommande planer, men endast om vi kan utlova ett större pedagogiskt och kommunikativt arbete, vilket förutsätter tryggade ekonomiska resurser.

C. NF anser att för helhetens skull skall de mål redovisas som är definierade i NKM- 2010 och som är a) flyttade till vattenplanen eller planen för friluftsliv, b) redan uppnådda 2015 eller c) kan ej nås inom rimlig tid, ”vanligtvis” beroende på att därtill kopplade åtgärder berör icke kommunal mark. Det blir inte klargjort om dessa är ouppnåeliga och varför. Dessa mål bör rimligen ha som åtgärd att ”ta upp diskussion med berörd part och/ eller t.ex. länsstyrelsen”. Redovisningen kan med fördel ske med samma indelning som målen i denna reviderade plan. Speciellt viktigt är mål som har helt eller delvis uppnåtts under tiden fram till 2015. Mål som ej anses kunna nås inom rimlig tid kan redovisas som t.ex. ”mål bortom 2020”. En motivering av mål som inte kan uppfyllas är värdefull för helheten.

Kommentar: Vi har utökat texten några exempel på mål som av olika skäl har lyfts ut ur planen. Vad gäller Västerås stads arbete med natur- och kulturmiljöfrågor under 2010–2015 hänvisas till verksamhetsberättelser för berörda nämnder och förvaltningar – fr.a. Tekniska kontoret och Kultur- idrott- och fritidsförvaltningen.

D. Sid 5, Excellldokument saknas över mål för 2019 – 2020, finns ej heller på webb. NF anser dock att dessa mål skall finnas med i NKM-planen 2016 -2020 och inte brytas ut. Enligt redovisning av nationella- och regionala miljömål har inga uppnåtts hittills och för flertalet är utvecklingen negativ. Att korta ned målperioderna ännu mer (till t.ex. valperioder) minskar möjligheten att nå målen långsiktigt. Målen bör som minimum sträcka sig halvvägs in i en nästkommande valperiod så att man inte tappar fart.

Kommentar: Excel-dokumentet är en bilaga till planen, som är tänkt att användas av dem som arbetar med åtgärderna. Bilagan var inte med i utskicket, eftersom den är mycket stor och ohanterlig, och svåräst för utomstående. Missen var snarast, att det inte framgår att

bilagan inte var tänkt att skickas ut med planen. Målen är desamma – det är fr.a. åtgärderna som byggs på, och eftersom arbetet är svårförutsägbart, är åtgärder långt fram i tiden mycket osäkra.

E. Sid 6, avsnitt ”koppling till ..”. NF vill gärna se tillägg ” Naturtyper och livsmiljöer värdefulla för att uppfylla nationella och regionala miljömål skall behållas och stärkas. Där så inte är möjligt skall detta tydliggöras och motiveras för beslutsfattare t.ex. i Översiktsplaner och/ eller detaljplaner.

Kommentar: Denna typ av frågor behandlas framför allt i Grönstrukturplanen.

F. Sid 6, ” De nationella miljömålen” och tidsangivelse ”nästa generation”. Detta är en generell formulering som olika åldersgrupper kan känna för och hålla med om. Men efter några år försvinner det verkliga tidsperspektivet dvs ursprunglig starttidpunkt/ referenspunkt förloras. För de som definierade och beslutade de nationella målen i slutet av 1990-talet var nästa generation tidsmässigt annat än för de som planerar/ arbetar med och tar beslut om målen idag. Skall man tänka 20 år från 1999 eller 30 år som en generation? Det är därför viktigt att sätta årtal på alla mål och definiera måluppfyllelse både ur arbets-/ genomförande synpunkt men också definiera måluppfyllelse ur natur-/biotop synpunkt liksom t.ex. förändrad biologisk mångfald. Minimum bör jämförelse år vara läget i slutet av 1990-talet om inte det redan tidigare har definierats i konkreta termer vad målet är. T.ex. har det för försurning av sjöar och vattendrag definierats önskat PH-värde och för ängs- och hagmarker kan det vara att vissa växter och insekter öka till ett icke sårbart antal eller skall återetablera sig. NF önskar få in delar av detta resonemang i avsnittet.

Kommentar: Här kritiseras formuleringen i de nationella miljömålen – vi har inte möjlighet att inom ramen för Natur- och kulturmiljöplanen ändra på Regeringens formuleringar.

G. Sid 7, avsnitt ”Tillståndet i miljön”. Det står: , "Inget av de nationella miljömålen kopplade till denna NKM-plan kommer att nås med befintliga styrmedel, vare sig i riket eller länet". NF menar att desto viktigare blir det då att tillföra lokala / kommunala resurser så att NKM-planen fram till 2020 ger lokalt en förbättring, en gynnsam utveckling. NF saknar en definition av ”gynnsam utveckling”; ska man tolka begreppet ”gynnsam utveckling” som bättre än positiv förändring. Exempel ”gynnsamt bevarande status”.

Kommentar: Hur mycket kommunala resurser som ska läggas på att nå de nationella miljömålen inom länet är inte direkt en fråga för NKM-planen. Begreppet ”gynnsam utveckling” används fr.a. i de nio målsättningarna i NKM-planen, som är tänkt att vara mer visionära än själva målen. Vi har strävat efter att göra både mål och åtgärder tydligare än i NKM-planen från 2010. Om formuleringarna skulle kunna göras ännu mer stringenta, är en fråga som vi får ta med i arbetet med nästa revidering av NKM-planen.

I. Sid 7, avsnitt ”Koppling mellan ...”. Det står ” , "Om miljö kvalitetsmålen ska nås nationellt, måste man framför allt arbeta med dem lokalt och regionalt." NF vill markera att detta är oerhört viktigt och innebär att kommunerna måste tillföra nödvändiga och tillräckliga resurser, personellt och ekonomiskt, för att bryta trenderna och åstadkomma en gynnsam utveckling. Det är tydligt att när trenderna för miljö kvalitetsmålen fortfarande har en negativ eller möjligtvis planar ut på fel/ för låg nivå, så har kommuner, länsstyrelser och staten inte tillfört / nått en nödvändig och

tillräcklig resursnivå. NF önskar därför en redovisning av tillförda resurser åren 2010 – 2015 under avsnittet Ekonomi för att kunna jämföra med uppskattade kostnader 2016 -2020.

Kommentar: Just svårigheterna att följa upp planen från 2010 är en av orsakerna till att den reviderade planen har en så annorlunda utformning. För åtgärder inom ramen för NKM-planen, se verksamhetsberättelser från berörda förvaltningar – fr.a. Tekniska kontoret och Kultur- idrott- och fritidsförvaltningen.

J. Sid 8 ”koppling till nationella ...”. Vad menas med gynnsam utveckling? Hur definierad och vid/ inom vilket tidsintervall kan man dra slutsatsen att "gynnsam" verkligen är för hand. Se också vår kommentar under pkt G.

Kommentar: På sidan 12 framgår att målsättningarna är kopplade till mål, som är mer väldefinierade och uppföljningsbara. Målsättningen är en gynnsam utveckling. Därför används metoder som enligt ekologisk forskning och arbete med program för hotade arter har visat sig kunna ge önskvärda resultat. Att göra detaljerade uppföljningsinventeringar är kostsamt och kan inte vara praxis inom ramen för kommunens arbete.

L. Sid 12, ekosystemtjänster. I sista meningen står ... "undvika att förstöra"; NF tycker detta är för svag formulering. NF förslag " och istället försöka gynna och utveckla".

Kommentar: Formuleringen lyder "undvika att förstöra och om möjligt gynna" – underförstått att ekosystemtjänster inte är någonting som man i en handvändning återskapar när de väl en gång är förstörda.

M. Sid 12, avsnitt Målsättning, mål och åtgärder. För samtliga målsättningar så har i planen definierats att målen är uppfyllda när skötsel / fysiska åtgärder är genomförda. Men NF anser att målsättningarna inte kan vara uppfyllda förrän det verifierats en gynnsam utveckling för aktuellt mål t.ex. de biotoper och de insekter och växter som hör hemma i dessa.

Kommentar: Se kommentar till punkt J.

N. Sid 12, avsnitt Målsättning, mål och åtgärder, arbetsmetod. Inom NF blev det en del diskussioner om planens tydlighet. Vi föreslår att det införs en figur som tydligare visar arbetsmetoden, exempelvis: Målsättning -->x antal mål -->y anat åtgärder var och en bestående av 4 kategorier 1. inventering/utredning, 2. värdering, 3. skötsel/ fysiska åtgärder, 4. Skydd NF anser dessutom att för samtliga mål skall det påvisas en gynnsam utveckling dvs vi ser helst att det införs ”verifiering/ uppföljning” efter ”åtgärder”. Se även pkt F och G ovan.

Kommentar: Vi tar med oss kommentarer om förtydligande figurer till kommande revideringar. I övrigt -se kommentar till punkt J.

O. S12 Målsättning, mål och åtgärder; s12 Arbetsmetod; För de flesta målen i denna plan sätts basåret till 2015. I föregående handlingsplan NKM 2010 sattes basår till 2009. I NKM-2010 finns också definierat effektmål som NF tolkar som det mål/ tillstånd som man skall uppnå med genomförda åtgärder. NF tolkar detta som t.ex. målnivån för biologisk mångfald (t.ex. fler insekter i området, gynnsam utveckling för rödlistade arter i området, en rikare flora och specifika målarter för floran i området etc.) . NF menar att i varje fall för alla områden och mål som var med redan i NKM-2010 så skall basår stå kvar dvs 2009. Vi hänvisar också till vår kommentar angående Nationella Miljökvalitetsmål på sidan 6 i NKM-2015, där vi diskuterar mer om vad som skall anses som målnivå.

Kommentar: Vi sätter basåret 2015 eftersom det är svårt att göra uppföljningar av den oreviderade planen.

P. Sid 12, Förankring och kommunikation. NF vill här understryka att detta är en mycket viktig punkt. Det är viktigt att de politiker och tjänstemän vars arbete, förslag och beslut direkt. I alla detaljplaner skall redovisas hur tänkta planer påverkar miljökvalitetsmålen, påverkar de tidigare nämnda nationella och regionala miljökvalitetsmålen, liksom de lokala, som skall prioriteras för utbildning.

Kommentar: Vad gäller hantering av naturfrågor i detaljplanearbetet hänvisas till Grönstrukturplanen.

Q. Sid 12, Förankring och kommunikation. NF deltar mycket gärna i dessa årliga möten. Vi deltar gärna också vid några mellanliggande möten t.ex. vid värderingar/ utvärderingsfasen. På detta sätt närmar man sig en förankring i Västerås intresseorganisationer som arbetar med natur- och miljöfrågor.

Kommentar: Vi bjuder gärna in intresseföreningar till årliga möten, men inte till våra interna arbetsmöten.

R. S12, mål och åtgärder, NF önskar att mål och åtgärder skall sträcka sig över perioden 2016 - 2020. Natur och Miljökvalitetsmål är alldeles för viktiga för att avgränsas tidsmässigt av t.ex. valperioder.

Kommentar: Målen är desamma för hela perioden. Anledningen till att åtgärder inte redovisas längre än till 2018 är att vilka åtgärder som kan/bör genomföras är avhängigt av hur det har gått med tidigare åtgärder. Under slutet av 2018 kommer vi att påbörja ytterligare revidering. Att åtgärderna i planen sträcker sig till 2018 beror på att detta är en tidsperiod som vi tror oss om att kunna överblicka och har inget samband med att 2018 är ett valår.

S. S 12, Ängs- och hagmarker. Mål 1.1, Vad innebär "fortsätta inventera" år 2016? Oklart varför det behövs 2016 – 2018 för att inventera ängs- och hagmarker. Vad har gjorts år 2011- 2015? NF drar slutsatsen av texten för detta område att i princip inget har gjorts under år 2011 - 2015. Varken inventering, utvärdering eller förslag till skötselplan finns. För mål 1.2 betesdjur, anser vi att utredningen om förutsättning för tillgång till betesdjur måste kunna påbörjas innan inventeringarna är klara.

Kommentar: Att vi "fortsätter inventera" under 2016 innebär att inventeringarna påbörjades redan under 2015. Anledningen till att man inväntar inventeringar är att vi anser att detta är det mest effektiva sättet att utnyttja naturbudgeten. Tillägg till "Ängs- och betesmarker" i delen om mål och åtgärder.

T. S 12, Ängs- och hagmarker; Skötselplanvisningar tas fram först 2018! Detta verkar mycket sent, speciellt för områden inventerade före 2016, om nu något gjorts.

Kommentar: Anledningen till att man inväntar inventeringar är att vi anser att detta är det mest effektiva sättet att utnyttja naturbudgeten.

U. S 13, skogar. NF vill här lyfta fram skogsbrynnens betydelse för den biologiska mångfalden. Skogsbrynnens betydelse måste även beaktas vid husbyggen! Hushöjd och avstånd till skogsbrynnen avgör hur mycket sol som når fram under tiden mars - oktober, Viktigt ta hänsyn till solkurvorna,

speciellt för bryn i söderläge. För t.ex. höghusen närmast Mälarparken vid Öster Mäljarstrand kommer inget solljus till brynena, inte ens till översta delen. I alla kommande detaljplaner skall sol-/ skuggbilder tas fram även beträffande närliggande skog eller grönområden.

Kommentar: Tekniska kontorets skogsförvaltare arbetar redan med skogsbryn. Vad gäller husens placering i förhållande till skogen, är detta en fråga för helt andra typer av planer.

V. S 17, Pkt 5 skyddade områden. Varför tas endast statliga reservat upp och ej de kommunala? NF anser att båda reservattyperna skall hanteras, men det kan vara en fördel att hantera dem var för sig dvs som 5.1 och 5.2.

Kommentar: Västerås har i nuläget inga kommunala naturreservat.

Y. S 18, grönstruktur i tätort. I mål 6:1 nämns Grönstrukturplanen. Varför behöver inga inventeringar göras för utpekade värdefull och mycket värdefull områden i Grönstrukturplanen? Är dessa redan gjorda och finns mål och skötselanvisningar för dessa?

Kommentar: Det görs inventeringar både inom ramen för Grönstrukturplanen och för NKM-planen. Grönstrukturplanen ligger under en annan förvaltning.

Z. Sid 20, ekosystemtjänster. NF stödjer denna punkt. Att lyckas identifiera och beskriva ekosystemtjänster som är på väg att förbrukas istället för att brukas är viktigt inom Västerås stads område är viktigt.

Kommentar: Ingen kommentar.

Ä. S 22 ekonomi. S22, NF önskar en redovisning av tillförda resurser åren 2010 – 2015 under avsnittet Ekonomi för att kunna jämföra med uppskattade kostnader 2016 -2020. För lite resurser samt för låg prioritering är två starkt bidragande orsaker till att miljö kvalitetsmålen inte ens visar en bruten negativ trend. En tydlig redovisning av uppskattade kostnader för löpande underhåll av samtliga områden i de olika målområdena inklusive redan klara områden från NKM 2010 behövs.

Kommentar: Se kommentar till punkt J!

Björnön

H. Sid 7, ”målet Rikt växt- och djurliv” i avsnitt ”Tillståndet i miljön”. NF lyfter här fram inventeringen som ProNatura utförde av Björnön 2001, där man bl.a. skriver att "inventeringen av insekter gav ett enastående resultat". Inte konstigt att miljömålen inte uppfylls när man ändå kalthugger!

Kommentar: Inte en fråga för denna plan.

K. Sid 10, ”Skyddade områden”. NF vill här lyfta fram Björnön och hänvisar till inventering och förslag till skötselplan gjord av ProNatura 2002; dnr 01-248-TIN- 513 samt till skötselplan framtagen av kommunen dnr 2001:248-TIN 513. Här räckte inte skyddet gentemot en förlusttyngd flygplats utan det blev ändå en omfattande kalavverkning. Fortfarande är flygplatsen lika förlusttyngd som första hälften av 2000-talet.

Kommentar: Flygplatsen och det försenade planprogrammet för Björnön – ej relevant för denna plan.

W. S17 pkt 5 skyddade områden. Finns det inte eller är skötselplanerna inaktuella? För t.ex. Björnön gjordes en omfattande inventering 2002 av Pronatura och en skötselplan togs fram 2003 vilken staden, vid de muntliga förhandlingarna i Miljödomstolen, lovade följa i sin helhet.

Kommentar: Att uppdatera planer är en ständigt pågående process.

X. S 17, pkt 5 skyddade områden. Det planeras en inventering på Björnön 2017 och 2018. Västerås Flygplats planerar ansöka 2017 hos Miljödomstolen om ny och utökad koncession. NF kommer att hänvisa till den gamla inventeringen gjord av ProNatura 2002, samt kräva att ingen ny koncession beviljas med hänsyn till Björnöns höga naturvärden förrän åtminstone en ny inventering enligt områdesindelningen från 2002 är gjord. För de områden som kalhöggs vill NF sen alternativ skötselplan med mål att delvis återskapa naturvärden och biotoper genom att sättpunkten i söder flyttas in permanent c:a 400 meter.

Kommentar: Rövningarna på Björnön samt det försenade planprogrammet för Björnön är inte frågor för just denna plan.

Å. Sid 20, Referenser. NF saknar referenser till några större inventeringar t.ex. till inventering av Björnön, utförd av ProNatura 2002; dnr 01-248-TIN-513 samt till den skötselplan som togs fram av kommunen dnr 2001:248-TIN 513.

Kommentar: Björnön är i mycket en separat fråga.

Västmanlands ornitologiska förening

Ett skydd av Frövisjön i kombination med bättre förutsättningar för besökande vore en både önskvärd och en viktig åtgärd för att skapa mångfald och trygga hotade biotoper i Västerås stad.

Kommentar: Eftersom detta inte är kommunal mark, är det snarare en fråga för Länsstyrelsen.

VOF föreslår därför att Västerås stad tar ett ansvar genom naturvårdsinsatser och investeringar i mark för att skydda och utveckla Frövisjön! Detta är det viktiga tillägg som VOF önskar se i den reviderade handlingsplanen! I kombination med åtgärder för att öka tillgängligheten - genom t.ex. en parkeringsplats och en plattform med tillträdesmöjligheter för handikappade - skapas ett tydligt och fint besöksmål för den naturintresserade allmänheten.

Kommentar: Det finns planer på att försöka anlägga parkeringsplats mm.

Fastighetsdelegationen

§ 91

Dnr FN 2016/00433-1.7.1

Remiss - reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljöer

Beslut

Yttrandet godkänns med tillägget att bättre samstämmighet mellan stadens olika handlingsplaner behövs avseende utformning och åtskillnad mellan fakta, definitioner och åtgärder, och översänds till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har för yttrande inkommit med remiss angående reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås. Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i kommunstyrelsen 2010 och gäller för perioden 2010–2020. Planen beskriver mål och åtgärder för bevarande och förbättrande av natur- och kulturmiljön i Västerås. I planen anges att den ska revideras efter halva tiden. Syftet med revideringen är att planen ska vara lätt att använda för dem som arbetar med natur- och kulturmiljön i Västerås samt att det ska vara enkelt att sätta sig in i frågorna.

Fastighetsnämnden beslutade den 25 augusti 2016 att delegera till fastighetsdelegationen att fatta beslut i ärendet.

Fastighetskontoret har i reviderad skrivelse den 26 augusti 2016 yttrat sig i ärendet.

Fastighetskontoret har till delegationen lämnat följande förslag till beslut:

Yttrandet godkänns och översänds till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Eleonore Lundkvist (M) yrkar:

1. att yttrandet kompletteras med att bättre samstämmighet mellan stadens olika handlingsplaner behövs avseende utformning och åtskillnad mellan fakta, definitioner och åtgärder
2. avsnittet om skogsbruk, som är en väsentlig näring och av stor vikt för en hållbar utveckling, får inte beskrivas på det negativa sätt som sker i remissutgåvan. Skogen är inte hotad. Skogsbruket är styrt av lagar och förordningar och står under uppsikt av Skogsstyrelsen.

Carin Lidman (S) yrkar avslag till Eleonore Lundkvists yrkande nummer 2.

Proposition

Ordföranden finner att delegationen bifaller Eleonore Lundkvists yrkande nummer 1.

Ordföranden ställer Eleonore Lundkvists yrkande nummer 2 mot Carin Lidmans avslagsyrkande av detsamma och finner att delegationen avslår yrkande nummer 2.

Ordföranden frågar därefter delegationen om fastighetskontorets förslag till beslut och finner att delegationen bifaller förslaget.

VÄSTERÅS STAD

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
2016-08-30

2 (2)

Fastighetsdelegationen

Kopia till
Kommunstyrelsen

Fastighetskontoret
John Pedersen
Epost: john.pedersen@vasteras.se

Kopia till
Kommunstyrelsen

Fastighetsnämnden

Remissvar – reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljö i Västerås

Förslag till beslut

Förslag till yttrande godkänns och översänds till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har för yttrande inkommit med remiss angående reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås. Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i kommunstyrelsen 2010 och gäller för perioden 2010–2020. Planen beskriver mål och åtgärder för bevarande och förbättrande av natur- och kulturmiljön i Västerås. I planen anges att den ska revideras efter halva tiden. Syftet med revideringen är att planen ska vara lätt att använda för dem som arbetar med natur- och kulturmiljön i Västerås samt att det ska vara enkelt att sätta sig in i frågorna.

Fastighetskontorets yttrande

Omstruktureringen av planen har medfört ökad tydlighet och gör det lättare för läsaren att sätta sig in i situationens nuläge, vilka mål som sätts upp, och hur Staden avser nå målen.

Fastighetskontoret har följande synpunkter på handlingsplanens målsättningar:

Avvägning mellan exploatering och naturvårdsintressen

Både naturvård och exploatering är prioriterade frågor, med högt uppsatta och beslutade målsättningar. Exempelvis ska 4000 bostäder byggas under 2014-2017. En förutsättning för en fortsatt positiv utveckling av Västerås kommun är samverkan mellan de olika intressena i samhällsbyggnadsprocessen. Om konflikter uppkommer måste en avvägning göras med helheten för ögonen. Om en förlust av grönområden ska kompenseras, får bedömas från fall till fall. ”Balanseringsprinciper för natur- och kulturvärden i samband med exploatering och samhällsbyggnad” som blev antagen av Kommunfullmäktige 2015-04-09 ska ligga till grund för samverkan. Mycket värdefulla områden får i det sammanhanget identifieras, avgränsas och vid behov skyddas.

Stadens gröstrukturplan måste färdigställas och hinna laga kraft om den ska användas enligt handlingsplanens beskrivning, som exempelvis under handlingsplanens mål 6:1 - värdering.

Den numera antagna "Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås, 2016-2019" bör läggas till under avsnittet om kopplingar till andra kommunala planer. Kopplingar och gränsdragningar till klimatanpassningsplanen behöver belysas.

Våtmarker och småvatten

Innan det sätts mål om antal och storlek på nya våtmarker behöver frågan utredas närmare. Våtmarker påverkar både befintliga och kommande bostadsområden och infrastruktur, och kan ha stor inverkan på boendemiljö. Flora och fauna påverkas samtidigt som fastighetsrättsliga faktorer som nyttjanderätter, strandskydd m.m. måste beaktas. Såväl kostnader som markens beskaffenhet behöver belysas.

Ekonomi

Från och med första inventeringsskede måste de ekonomiska följderna som uppstår kring olika mål och delmål analyseras. Innan arbetet går vidare från inventerings/utredningsskede måste de ekonomiska effekterna redogöras för. Hur stora blir kostnaderna, när i tiden måste de läggas ut, samt klargöra vem som ska bära kostnaderna.

Handlingsplanen är ambitiös med stora inventeringsinsatser. Fastighetskontoret förutser att prioriteringar blir nödvändiga och förordar därvid att resurser i första hand läggs på uppdatering av grönstrukturplanen. En värdering av grönområden är centralt för att bostadsbyggnadsprocessen ska gå smidigt och för att staden ska landa i riktiga beslut och avvägningar mellan bostäder och grönområden.

FASTIGHETSKONTORET

Kerstin Enæus
Fastighetsdirektör

John Pedersen
Projektledare

Tekniska nämnden

§ 124

Dnr TN 2016/00578-1.7.1

Remiss - Yttrande över handlingsplan för natur- och kulturmiljö i Västerås - revidering

Beslut

1.

Tekniska nämnden överlämnar följande i yttrandet till kommunstyrelsen:

Meningen "Naturvärden återfinns nästan uteslutande i skyddade områden och i tätortsnära skog eller rekreationsskog" i stycket om skogar på sidan 13 stryks.

Stycket om skogar på sidan 9 skrivs om och förtydligas så att det inte påvisar negativt om svenskt skogsbruk.

Språket ses över och att en ordlista upprättas vid behov så att det stämmer med syftet att "den ska vara lätt att sätta sig in i för andra berörda".

2.

När handlingsplanen för natur- och kulturmiljö i Västerås är beslutad av kommunstyrelsen ska handlingsplanen tas upp för genomgång på tekniska nämndens sammanträde.

Ärendebeskrivning

Handlingsplanen för natur- och kulturmiljö i Västerås antogs i Kommunstyrelsen 2010. Syftet med planen är att tydliggöra, systematisera och effektivisera det natur- och kulturmiljöarbete som genomförs i Västerås stad.

I planen från 2010 anges att den ska revideras efter en femårsperiod. Syftet med revideringen är att planen ska vara lätt att använda för dem som arbetar med natur- och kulturmiljön i Västerås samt att det ska vara enkelt att sätta sig in i frågorna. Revideringen innebär i huvudsak att de mål som redan är uppfyllda, eller som inte kommer att kunna nås, har tagits bort. Några mål har tillförts och planen har strukturerats om för att mål och åtgärder ska vara enklare att följa upp. Den reviderade planen har nu varit på remiss.

Tekniska kontoret har inga synpunkter.

Tekniska kontoret har i skrivelse den 5 september 2016 lämnat följande förslag till beslut: Förslaget till yttrande godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Ulf Jansson (C) yrkar att meningen "Naturvärden återfinns nästan uteslutande i skyddade områden och i tätortsnära skog eller rekreationsskog" i stycket om skogar på sidan 13 stryks.

Tekniska nämnden

Stefan Lindh (M) yrkar att stycket om skogar på sidan 9 skrivs om och förtydligas så att det inte påvisar negativt om svenskt skogsbruk.

Solveig Nygren (M) yrkar att språket ses över och att en ordlista upprättas vid behov så att det stämmer med syftet att ”den ska vara lätt att sätta sig in i för andra berörda”.

Mikael Vilbaste (MP) yrkar att när handlingsplanen för natur- och kulturmiljö i Västerås är beslutad av kommunstyrelsen ska handlingsplanen tas upp för genomgång på tekniska nämndens sammanträde.

Proposition

Ordföranden frågar om yrkandena och finner att nämnden bifaller samtliga.

Kopia till

Kommunstyrelsen, M Engström

Sammanträdet ajourneras kl 16:10-16:20

Byggnadsnämndens arbetsutskott

§ 71

Dnr BN 2016/00705-1.7

Remiss "Handlingsplan för natur- och kulturmiljö i Västerås"

Beslut

Stadsbyggnadsförvaltningens yttrande godkänns som nämndens eget och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Gällande handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i Kommunstyrelsen 2010. Handlingsplanen gäller för perioden 2010-2020 och ska enligt beslut revideras efter halva tiden. Natur- och kulturmiljöplanen beskriver mål och åtgärder för bevarande och förbättrande av natur- och kulturmiljön i Västerås.

Syftet med revidering av handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås är att göra planen mer användarvänlig och effektiv. En stor förändring är att de flesta målen har omformulerats eller förtydligats och några mål försvinner ur den reviderade planen. Mål som försvinner ur planen gör det på grund av att de finns med i andra handlingsplaner, att målet redan uppnåtts eller att målet inte kan uppnås inom en rimlig tid då föreslagna åtgärder berör icke kommunal mark.

Stadsbyggnadsförvaltningens synpunkter:

Stadsbyggnadsförvaltningen tycker att reviderad Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås är bra strukturerad, kortfattad och lätt begriplig. Några kommentarer om innehållet följer nedan:

- Beslut om budgetmedel till föreslagna åtgärder i handlingsplanen saknas. Det bör därför tydligt framgå i handlingsplanen att åtgärdsförslag, ambitionsnivå och tidplan kan förändras.
- Den reviderade handlingsplanen saknar avvägning mellan naturvårds- och exploateringsintressen. Ett förtydligande kring detta behövs.
- Det bör framgå i handlingsplanen till vem den årliga uppföljningen av mål och åtgärder i handlingsplanen ska redovisas.
- Förtydliga eller exemplifiera gärna vad som menas med kulturhistoriska spår.
- Lyft fram syftet med att utöka eller skapa ett nytt kommunalt reservat och ifall det redan finns utvalda områden.
- Tydliggör syfte och hur processen kring framtagandet av vilka arter som kommunen ska ta ansvar för ska gå till, då det kan vara en viktig del i att visa upp kommunens naturarbete.
- Avsnittet om skogsbruk, som är en väsentlig näring och av stor vikt för en hållbar utveckling, får inte beskrivas på det negativa sätt som sker i remissutgåvan. Skogen är inte hotad. Skogsbruket är styrt av lagar och förordningar och står under uppsikt av Skogsstyrelsen.

- I handlingsplanen bör det tydligt framgå om det är några, och i så fall vilka, föreslagna mål och åtgärder som även omfattar icke kommunal mark.
- När det gäller invasiva arter saknas mål och åtgärder för ett fungerande

Byggnadsnämndens arbetsutskott

samarbete med privata markägare och Länsstyrelsen samt hur ansvaret fördelas.

- Bilaga med åtgärder som är tänkta att utföras efter år 2018 var tyvärr inte med i utskicket.

Yrkanden

Ordföranden yrkar bifall till stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Kulturnämnden

§ 263

Dnr KUN 2016/00373-7.3.2

Beslut - Remiss av reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås

Beslut

Kulturnämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Revideringen av natur-och kulturmiljöplanen är gjord enligt det ursprungliga beslut som togs 2010. Revideringen har sett över målen i planen och försökt att tydliggöra dem. Kommunens naturmiljö är också dess kulturmiljö, då allt är påverkat av Västerås innevånare under århundradenas lopp. Hanteringen av natur och kulturmiljöer ska syfta till att dels ge goda förutsättningar för känslig natur och ovanliga arter att överleva, dels skydda och vårda intressanta och viktiga kulturmiljöer. Resultatet ska även bli att Västeråsarna har tillgång till intressanta områden som är värdefulla för det rörliga friluftslivet. Åtgärder beskrivna som värdefulla för naturen är vanligen även värdefulla för kulturmiljön. Den reviderade planen ger ett bra underlag för hur arbetet med att utveckla, skydda och tillgängliggöra värdefulla natur- och kulturmiljöer kan genomföras till 2021, när en ny plan ska vara framtagen.

Yttrande

De ursprungliga skrivningarna i den natur-och kulturmiljöplan som antogs 2010 har med tiden visat sig svåra att tolka. Formuleringarna har delvis varit tvetydiga och det har därför varit nödvändigt med en omfattande bearbetning av texten i planen. Vidare har en del mål uppnåtts eller bedöms inte kunna genomföras över huvud taget. Andra mål har flyttats övertill Vattenplanen eller Handlingsplan för friluftsliv.

De nya skrivningarna i natur-och kulturmiljöplanen bör kunna ge en god vägledning till det kommande arbetet med att tillgängliggöra natur- och kulturmiljöer i Västerås. Genom tydliga åtgärdsförslag per år under varje mål kommer det att vara lättare att planera verksamheten respektive diskutera vilka anslag som är nödvändiga för att kunna verkställa planen. Vi anser att varje nämnd bör stå som ansvarig istället för förvaltningarna.

Kopia till

Kommunstyrelsen

NATURVÄRDSENHETEN
Naturvård
Charlotta Kjellström
Telefon 010-224 92 56
charlotta.kjellstrom@lansstyrelsen.se

Västerås kommun
kommunstyrelsen@vasteras.se

Remiss – Handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås

Allmänt

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att den handlingsplan som togs fram 2010 följs upp och revideras.

Detaljerade synpunkter kultur

Ambitionen att utforma handlingsplanen som ett funktionellt arbetsdokument är bra. Det är bra att varje målsättning behandlas för sig. Ambitionen att arbeta med kulturmiljövärdena framgår i målsättningsformuleringarna.

I Mål 2.4 Kulturvärden i natur- och rekreationsskog som varken är tätortsnära eller reservat ska bevaras och stärkas. Här framgår tydligt vad som ska göras i inventeringsskedet och efter 2018. Detta är ett gott exempel på tydliga åtgärden och hur de ska genomföras. Detsamma gäller Mål 4.2 Värna och utveckla kulturhistoriska värden vid sjöar och vattendrag.

Västerås kommun är rikt på fornlämningar. Det är inte alla fornlämningsmiljöer som är väl synliga och som går att åskådliggöra för invånarna. Det finns därför flera utpekade fornvårdsobjekt i kommunen som är tänkta att vårdas, bevaras, framhävas och visas. I handlingsplanen saknas kopplingen till de utpekade fornvårdsobjekten.

Det som generellt saknas vid flera av målen är konkreta riktlinjer och åtgärden som är kopplade till kulturmiljövärdena. Som exempel kan nämnas Mål 1.1 ...kulturella värden bevaras och upplevelsevärden stärks. Det är svårt att tydligt se hur detta kommer att åtgärdas och följas upp i målet.

Det hade varit bra om begreppen kulturella värden och kulturvärden hade definierats. Det är svårt att avgöra om det är kulturmiljöerna som avses eller inte. Det skulle underlätta om endast ett väldefinierat begrepp användes så att inga missuppfattningar uppstår.

Detaljerade synpunkter natur

Rent generellt har handlingsplanen blivit mer konkret och uppföljningsbar vilket gynnar både tjänstemän och naturmiljö. De mål som angavs i planen 2010 var mer vaga och svåra att följa upp. Länsstyrelsen har svårt att ge några speciella synpunkter på själva målen då tex: "frihugga 10 jätteträd" beror helt på var man gör dessa åtgärder. En definition av hur Västerås stad klassar ett jätteträd saknas dessutom. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen för en dialog om en del av de åtgärder som hänger ihop med länsstyrelsens verksamhet, tex skyddsvärda träd såsom jätteträd. Länsstyrelsen ser positivt att få bli involverade i arbetet med åtgärder för hotade arter och reservatsbildning.

För att få en bättre förståelse av vad planen har att utgå ifrån hade det underlättat med kartor som visar var kommunens mark med värdefulla områden finns, tex liknande en karta från grönstrukturplanen. Det hade även varit bra med en delrapport om hur arbetet har gått sedan 2010 för att få en överblick. Länsstyrelsen önskar att misteln behandlas i rapporten med tanke på att det finns en stor population i staden och den är fridlyst.

Länsstyrelsen efterlyser bilagan för de åtgärder som är tänkta att utföras efter 2018.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit
naturvårdshandläggare Lena Strömwall
naturvårdshandläggare Charlotta Kjellström, föredragande samt
antikvarie Anna Onsten-Molander

Lena Strömwall

Charlotta Kjellström

Maria Lundin
021-392624
maria.lundin@vasteras.se

Västerås stad
Kommunstyrelsen
721 87 Västerås

Yttrande över remiss av reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås

Bakgrund

Remiss från Stadsledningskontoret till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen angående reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås.

Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön antogs i kommunstyrelsen 2010 och gäller för perioden 2010-2020. I planen anges att den ska revideras efter halva tiden.

Synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har ingen erinran till den föreslagna revideringen av handlingsplanen.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSFÖRVALTNINGEN

Maria Lundin
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Kopia till

Tekniska kontoret, Kerstin Isaksson

Från: Cirillo Maria <Maria.Cirillo@malarenergi.se>
Skickat: den 9 september 2016 14:15
Till: Kommunstyrelsen Myndighetsbrevlåda
Ämne: Svar på remiss 2016/434-KS

Handlingsplan natur-kultur Västerås

Koncernstab affärsutveckling:

Remissen avser en revidering av tidigare antagen handlingsplan. Förändringarna innebär att några mål försvinner bland annat för att de redan finns med i andra planer inom staden. Två nya mål tillkommer och rör invasiva arter samt ekosystemtjänster. Övriga mål omformuleras och förtydligas. Inga mål berör Mälarenergi direkt

Mälarenergi har inget att erinra mot den föreslagna revideringen

Katarina Hogfeldt Forsberg
Hållbarhetschef
Mälarenergi

Genom

Mälarenergi AB

Maria Cirillo
VD-sekreterare
Koncernstab VD Stab
Telefon: 021-39 50 11
E-post: Maria.Cirillo@malarenergi.se

malarenergi.se | Facebook | Instagram | Twitter | Youtube

Naturskyddsföreningen i Västerås

Västerås 2016-09-04

Västerås stad
Kommunstyrelsen
72187 VÄSTERÅS
E-post: kommunstyrelsen@vasteras.se

Remiss: Handlingsplan för Natur- och kulturmiljö, Västerås

Naturskyddsföreningen i Västerås har tagit del av samrådsunderlaget och ber att få lämna nedanstående synpunkter. Fortsättningsvis förkortas Naturskyddsföreningen i Västerås enbart som Naturskyddsföreningen alternativt NF.

NF tackar för möjligheten att få läsa och lämna synpunkter på NKM-planen. Vi ger våra kommentarer som generella eller med kapitel/ avsnitts-hänvisning. Naturskyddsföreningen anser NKM-planen vara ett mycket viktigt dokument. Vi vill att författarna och andra involverade personer tar våra synpunkter på ett positivt sätt och ser det som vår vilja att förstärka/ tydliggöra planen eller understryka redan befintlig text.

För de olika områdena under "Mål och åtgärder" med start på sidan 12 har vi endast kommenterat några områden. Detta innebär inte på något sätt att vi anser andra vara mindre viktiga.

- A. En generell kommentar är att kapitel och avsnitt borde vara numrerade. Detta underlättar läsning och hänvisningar.
- B. NF anser att det saknas ett mål med planen nämligen: "Främja kommuninvånarnas intresse och förståelse för naturens och den biologiska mångfaldens betydelse". Människan är en del av naturen och jordens ekosystem och "inte herre över den". Vi har ett ansvar att bruka och förvalta naturen och naturresurserna på ett långsiktigt gynnsamt och hållbart sätt, inte att förbruka dem.
- C. NF anser att för helhetens skull skall de mål redovisas som är definierade i NKM-2010 och som är a) flyttade till vattenplanen eller planen för friluftsliv, b) redan uppnådda 2015 eller c) kan ej nås inom rimlig tid, "vanligtvis" beroende på att därtill kopplade åtgärder berör icke kommunal mark. Det blir inte klargjort om dessa är ouppnåeliga och varför. Dessa mål bör rimligen ha som åtgärd att "ta upp diskussion med berörd part och/ eller t.ex. länsstyrelsen". Redovisningen kan med fördel ske med samma indelning som målen i denna reviderade plan. Speciellt viktigt är mål som har helt eller delvis uppnåtts under tiden fram till 2015. Mål som ej anses kunna nås inom rimlig tid kan redovisas som t.ex. "mål bortom 2020". En motivering av mål som inte kan uppfyllas är värdefull för helheten.

- D. Sid 5, Excelldokument saknas över mål för 2019 – 2020, finns ej heller på webb. NF anser dock att dessa mål skall finnas med i NKM-planen 2016 -2020 och inte brytas ut.
Enligt redovisning av nationella- och regionala miljömål har inga uppnåtts hittills och för flertalet är utvecklingen negativ. Att korta ned målperioderna ännu mer (till t.ex. valperioder) minskar möjligheten att nå målen långsiktigt. Målen bör som minimum sträcka sig halvvägs in i en nästkommande valperiod så att man inte tappar fart.
- E. Sid 6, avsnitt ”koppling till ..”. NF vill gärna se tillägg ”Naturtyper och livsmiljöer värdefulla för att uppfylla nationella och regionala miljömål skall behållas och stärkas. Där så inte är möjligt skall detta tydliggöras och motiveras för beslutsfattare t.ex. i Översiktsplaner och/ eller detaljplaner.
- F. Sid 6, ”De nationella miljömålen” och tidsangivelse ”nästa generation”. Detta är en generell formulering som olika åldersgrupper kan känna för och hålla med om. Men efter några år försvinner det verkliga tidsperspektivet dvs ursprunglig starttidpunkt/ referenspunkt förloras. För de som definierade och beslutade de nationella målen i slutet av 1990-talet var nästa generation tidsmässigt annat än för de som planerar/ arbetar med och tar beslut om målen idag. Skall man tänka 20 år från 1999 eller 30 år som en generation? Det är därför viktigt att sätta årtal på alla mål och definiera måluppfyllelse både ur arbets-/ genomförande synpunkt men också definiera måluppfyllelse ur natur-/biotop synpunkt liksom t.ex. förändrad biologisk mångfald. Minimum bör jämförelse år vara läget i slutet av 1990-talet om inte det redan tidigare har definierats i konkreta termer vad målet är. T.ex. har det för försurning av sjöar och vattendrag definierats önskat PH-värde och för ängs- och hagmarker kan det vara att vissa växter och insekter öka till ett icke sårbart antal eller skall återetablera sig.
NF önskar få in delar av detta resonemang i avsnittet.
- G. Sid 7, avsnitt ”Tillståndet i miljön”. Det står: , "Inget av de nationella miljömålen kopplade till denna NKM-plan kommer att nås med befintliga styrmedel, vare sig i riket eller länet". NF menar att desto viktigare blir det då att tillföra lokala / kommunala resurser så att NKM-planen fram till 2020 ger lokalt en förbättring, en gynnsam utveckling. NF saknar en definition av ”gynnsam utveckling”; ska man tolka begreppet ”gynnsam utveckling” som bättre än positiv förändring. Exempel ”gynnsamt bevarande status”.
- H. Sid 7, ”målet Rikt växt- och djurliv” i avsnitt ”Tillståndet i miljön”. NF lyfter här fram inventeringen som ProNatura utförde av Björnön 2001, där man bl.a. skriver att "inventeringen av insekter gav ett enastående resultat". Inte konstigt att miljömålen inte uppfylls när man ändå kalhugger!
- I. Sid 7, avsnitt ”Koppling mellan ...”. Det står ” , "Om miljö kvalitetsmålen ska nås nationellt, måste man framför allt arbeta med dem lokalt och regionalt."
NF vill markera att detta är oerhört viktigt och innebär att kommunerna måste tillföra nödvändiga och tillräckliga resurser, personellt och ekonomiskt, för att bryta trenderna och åstadkomma en gynnsam utveckling. Det är tydligt att när trenderna för miljö kvalitetsmålen fortfarande har en negativ eller möjligtvis planar

ut på fel/ för låg nivå, så har kommuner, länsstyrelser och staten inte tillfört / nått en nödvändig och tillräcklig resursnivå.

NF önskar därför en redovisning av tillförda resurser åren 2010 – 2015 under avsnittet Ekonomi för att kunna jämföra med uppskattade kostnader 2016 -2020.

- J. Sid 8 ”koppling till nationella ...”. Vad menas med gynnsam utveckling? Hur definierad och vid/ inom vilket tidsintervall kan man dra slutsatsen att "gynnsam" verkligen är för hand. Se också vår kommentar under pkt G.
- K. Sid 10, ”Skyddade områden”. NF vill här lyfta fram Björnön och hänvisar till inventering och förslag till skötselplan gjord av ProNatura 2002; dnr 01-248-TIN-513 samt till skötselplan framtagen av kommunen dnr 2001:248-TIN 513. Här räckte inte skyddet gentemot en förlusttyngd flygplats utan det blev ändå en omfattande kalavverkning. Fortfarande är flygplatsen lika förlusttyngd som första hälften av 2000 -talet.
- L. Sid 12, ekosystemtjänster. I sista meningen står ... "undvika att förstöra"; NF tycker detta är för svag formulering. NF förslag " och istället försöka gynna och utveckla".
- M. Sid 12, avsnitt Målsättning, mål och åtgärder. För samtliga målsättningar så har i planen definierats att målen är uppfyllda när skötsel / fysiska åtgärder är genomförda. Men NF anser att målsättningarna inte kan vara uppfyllda förrän det verifierats en gynnsam utveckling för aktuellt mål t.ex. de biotoper och de insekter och växter som hör hemma i dessa.
- N. Sid 12, avsnitt Målsättning, mål och åtgärder, arbetsmetod. Inom NF blev det en del diskussioner om planens tydlighet. Vi föreslår att det införs en figur som tydligare visar arbetsmetoden, exempelvis:
Målsättning -->x antal mål -->y anat åtgärder var och en bestående av 4 kategorier
1. inventering/utredning, 2. värdering, 3. skötsel/ fysiska åtgärder, 4. skydd
NF anser dessutom att för samtliga mål skall det påvisas en gynnsam utveckling dvs vi ser helst att det införs ”verifiering/ uppföljning” efter ”åtgärder”. Se även pkt F och G ovan.
- O. S12 Målsättning, mål och åtgärder; s12 Arbetsmetod; För de flesta målen i denna plan sätts basåret till 2015. I föregående handlingsplan NKM 2010 sattes basår till 2009.
I NKM-2010 finns också definierat effektmål som NF tolkar som det mål/ tillstånd som man skall uppnå med genomförda åtgärder. NF tolkar detta som t.ex. målnivån för biologisk mångfald (t.ex. fler insekter i området, gynnsam utveckling för rödlistade arter i området, en rikare flora och specifika målarter för floran i området etc.) . NF menar att i varje fall för alla områden och mål som var med redan i NKM-2010 så skall basår stå kvar dvs 2009. Vi hänvisar också till vår kommentar angående Nationella Miljökvalitetsmål på sidan 6 i NKM-2015, där vi diskuterar mer om vad som skall anses som målnivå.
- P. Sid 12, Förankring och kommunikation. NF vill här understryka att detta är en mycket viktig punkt. Det är viktigt att de politiker och tjänstemän vars arbete,

förslag och beslut direkt påverkar de tidigare nämnda nationella och regionala miljökvalitetsmålen, liksom de lokala, som skall prioriteras för utbildning. I alla detaljplaner skall redovisas hur tänkta planer påverkar miljökvalitetsmålen.

- Q. Sid 12, Förankring och kommunikation. NF deltar mycket gärna i dessa årliga möten. Vi deltar gärna också vid några mellanliggande möten t.ex. vid värderingar/ utvärderingsfasen. På detta sätt närmar man sig en förankring i Västerås intresseorganisationer som arbetar med natur- och miljöfrågor.
- R. S12, mål och åtgärder, NF önskar att mål och åtgärder skall sträcka sig över perioden 2016 - 2020. Natur och Miljökvalitetsmål är alldeles för viktiga för att avgränsas tidsmässigt av t.ex. valperioder.
- S. S 12, Ängs- och hagmarker. Mål 1.1, Vad innebär "fortsätta inventera" år 2016? Oklart varför det behövs 2016 – 2018 för att inventera ängs- och hagmarker. Vad har gjorts år 2011- 2015? NF drar slutsatsen av texten för detta område att i princip inget har gjorts under år 2011 - 2015. Varken inventering, utvärdering eller förslag till skötselplan finns.
För mål 1.2 betesdjur, anser vi att utredningen om förutsättning för tillgång till betesdjur måste kunna påbörjas innan inventeringarna är klara.
- T. S 12, Ängs- och hagmarker; Skötselanvisningar tas fram först 2018! Detta verkar mycket sent, speciellt för områden inventerade före 2016, om nu något gjorts.
- U. S 13, skogar. NF vill här lyfta fram skogsbrynnens betydelse för den biologiska mångfalden. Skogsbrynnens betydelse måste även beaktas vid husbyggen! Hushöjd och avstånd till skogsbrynen avgör hur mycket sol som når fram under tiden mars - oktober, Viktigt ta hänsyn till solkurvorna, speciellt för bryn i söderläge. För t.ex. höghusen närmast Målarparken vid Öster Målarstrand kommer inget solljus till brynnena, inte ens till översta delen. I alla kommande detaljplaner skall sol-/ skuggbilder tas fram även beträffande närliggande skog eller grönområden.
- V. S 17, Pkt 5 skyddade områden. Varför tas endast statliga reservat upp och ej de kommunala? NF anser att båda reservattyperna skall hanteras, men det kan vara en fördel att hantera dem var för sig dvs som 5.1 och 5.2.
- W. S17 pkt 5 skyddade områden. Finns det inte eller är skötselplanerna inaktuella? För t.ex. Björnön gjordes en omfattande inventering 2002 av Pronatura och en skötselplan togs fram 2003 vilken staden, vid de muntliga förhandlingarna i Miljödomstolen, lovade följa i sin helhet.
- X. S 17, pkt 5 skyddade områden. Det planeras en inventering på Björnön 2017 och 2018. Västerås Flygplats planerar ansöka 2017 hos Miljödomstolen om ny och utökad koncession. NF kommer att hänvisa till den gamla inventeringen gjord av ProNatura 2002, samt kräva att ingen ny koncession beviljas med hänsyn till Björnöns höga naturvärden förrän åtminstone en ny inventering enligt områdesindelningen från 2002 är gjord. För de områden som kalhöggs vill NF sen alternativ skötselplan med mål att delvis återskapa naturvärden och biotoper genom

att sättpunkten i söder flyttas in permanent c:a 400 meter.

- Y. S 18, grönstruktur i tätort. I mål 6:1 nämns Grönstrukturplanen. Varför behöver inga inventeringar göras för utpekade värdefull och mycket värdefull områden i Grönstrukturplanen? Är dessa redan gjorda och finns mål och skötselplaner för dessa?
- Z. Sid 20, ekosystemtjänster. NF stödjer denna punkt. Att lyckas identifiera och beskriva ekosystemtjänster som är på väg att förbrukas istället för att brukas är viktigt inom Västerås stads område är viktigt.
- Å. Sid 20, Referenser. NF saknar referenser till några större inventeringar t.ex. till inventering av Björnön, utförd av ProNatura 2002; dnr 01-248-TIN-513 samt till den skötselplan som togs fram av kommunen dnr 2001:248-TIN 513.
- Ä. S 22 ekonomi. S22, NF önskar en redovisning av tillförda resurser åren 2010 – 2015 under avsnittet Ekonomi för att kunna jämföra med uppskattade kostnader 2016 -2020. För lite resurser samt för låg prioritering är två starkt bidragande orsaker till att miljökvalitetsmålen inte ens visar en bruten negativ trend. En tydlig redovisning av uppskattade kostnader för löpande underhåll av samtliga områden i de olika målområdena inklusive redan klara områden från NKM 2010 behövs.

För Naturskyddsföreningen i Västerås
Med vänlig hälsning
Bengt Jönsson, (ordf.)
070-2904020
Bengt.eb.jonsson@gmail.com

Nämnden för idrott och friluftsliv

§ 253

Dnr NIF 2016/00243-1.7.1

Beslut - Remiss av reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i Västerås

Beslut

Nämnden för idrott och friluftsliv antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till Kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning

Revideringen av natur-och kulturmiljöplanen är gjord enligt det ursprungliga beslut som togs 2010. Revideringen har sett över målen i planen och försökt att tydliggöra dem. Kommunens naturmiljö är också dess kulturmiljö då allt är påverkat av kommunens innevånare under århundradenas lopp.

Hanteringen av natur och kulturmiljöer ska syfta till att dels ge goda förutsättningar för känslig natur och ovanliga arter att överleva, dels skydda och vårda intressanta och viktiga kulturmiljöer. Resultatet ska även bli att Västeråsarna har tillgång till intressanta områden som är värdefulla för det rörliga friluftslivet. Åtgärder beskrivna som värdefulla för naturen är vanligen även värdefulla för kulturmiljön. De är då även attraktiva för de som vill röra sig ute i naturen. Den reviderade planen ger ett bra underlag för hur arbetet med att utveckla, skydda och tillgängliggöra värdefulla natur- och kulturmiljöer kan genomföras till 2021, då en ny plan ska vara framtagen. Det innebär även att den bidrar till att tillföra västeråsarna intressanta besöksmål som genom att man är ute och rör sig i naturen befrämjar folkhälsan.

Yttrande

De ursprungliga skrivningarna i den natur-och kulturmiljöplan som antogs 2010 har med tiden visat sig svåra att tolka. Formuleringarna har delvis varit tvetydiga och det har därför varit nödvändigt med en omfattande bearbetning av texten i planen. Vidare har en del mål uppnåtts eller bedöms inte kunna genomföras över huvud taget. Andra mål har flyttats övertill Vattenplanen eller Handlingsplan för friluftsliv.

De nya skrivningarna i natur-och kulturmiljöplanen bör kunna ge en god vägledning till det kommande arbetet med att tillgängliggöra natur- och kulturmiljöer i Västerås. Genom tydliga åtgärdsförslag, per år, under varje mål kommer det att vara lättare att planera verksamheten respektive diskutera vilka anslag som är nödvändiga för att kunna verkställa planen. Genom att planen samverkar med Handlingsplan för friluftsliv är det möjligt att med gemensamma resurser åstadkomma betydande värden för västeråsarna.

Förvaltningen har till nämnden lämnat följande förslag till beslut:

Nämnden för idrott och friluftsliv

Nämnden för idrott och friluftsliv antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till Kommunstyrelsen

Kopia till
Kommunstyrelsen

Styrelsen för stöd, fritid och entreprenad

Utdrag ur Sammanträdesprotokoll

Sammanträde med	Styrelsen för stöd, fritid och entreprenad
Sammanträdesdatum	Onsdag den 28 september 2016
Plats och tid	Tunbytorpsgatan 33
Sekreterare	Helena Widegren

§ 53 Dnr SFE 2016/00016-1.7

Titel

Remiss avseende handlingsplan för natur- och kulturmiljö i Västerås

Beslut

Styrelsen för stöd, fritid och entreprenad föreslås besluta att anta yttrandet till stadsledningskontoret angående Handlingsplan för natur- och kulturmiljön som sitt.

Ärendebeskrivning

Denna plan är en revidering av Västerås handlingsplan från 2010 och gäller i fem år framåt. Planen finns till för att beskriva mål och åtgärder inom Västerås för att främja natur- och kulturmiljön. En stark koppling syns mellan handlingsplan och de nationella miljömålen.

Rätt utdraget intygar

Helena Widegren

**Västmanlands Ornitologiska Förening
C/o Lennart Waara
Östergatan 102
735 33 Surahammar**

**Till
Kommunstyrelsen
Västerås stad
721 87 Västerås**

**Remissvar i ärende:
Reviderad handlingsplan för natur- och kulturmiljön i
Västerås**

**2016-06-14 Dnr:
2016/434-KS**

Handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås antogs i kommunstyrelsen 2010 och gäller för perioden 2010–2020. Planen beskriver mål och åtgärder för bevarande och förbättrande av natur- och kulturmiljön i Västerås. Kommunstyrelsen beslutade den 4 maj 2016 att den reviderade handlingsplanen för natur- och kulturmiljön i Västerås ska ut på remiss.

Natur- och kulturmiljöplanen beskriver naturområden samt kulturmiljöer kopplade till landskapet på kommunal mark i Västerås kommun ska skötas av Västerås stad.

Västmanlands Ornitologiska Förening (VOF) har behandlat den reviderade handlingsplanen vid ett styrelsemöte den 18 augusti 2016. VOF instämmer i stort i förslagen till den reviderade planerna. VOF har dock beslutat föreslå ett viktigt tillägg till den reviderade planen (främst under de punkter som rör våtmarker).

Frövisjön har på senare år återställts som en viktig våtmark i Västerås och i det Västmanländska landskapet och kommit att utvecklas till en mycket fin lokal för rastande och häckande våtmarksfåglar och med en ovanligt stor artrikedom. Många rariteter har lockat till sig besökande från hela landet. Som exempel kan nämnas att det sommaren 2016 häckat svarthalsad dopping med två kullar. Den svarthalsade doppingen är en verklig raritet

som i stort sett inte häckar utanför Hornborgasjön och inte så långt upp i landet som i Västmanland.

Ett skydd av Frövisjön i kombination med bättre förutsättningar för besökande vore en både önskvärd och en viktig åtgärd för att skapa mångfald och trygga hotade biotoper i Västerås stad.

VOF föreslår därför att Västerås stad tar ett ansvar genom naturvårdsinsatser och investeringar i mark för att skydda och utveckla Frövisjön! Detta är det viktiga tillägg som VOF önskar se i den reviderade handlingsplanen! I kombination med åtgärder för att öka tillgängligheten - genom t.ex. en parkeringsplats och en plattform med tillträdesmöjligheter för handikappade - skapas ett tydligt och fint besöksmål för den naturintresserade allmänheten.

Frövisjön skulle på så sätt skulle kunna bli en av pärlorna i Västerås stad för den naturintresserade besöksturismen!

På styrelsens uppdrag.

Surahammar den 29 augusti 2016

Lennart Waara

Ordförande VOF

Lennart.waara@suravsion.se

070 710 77 24